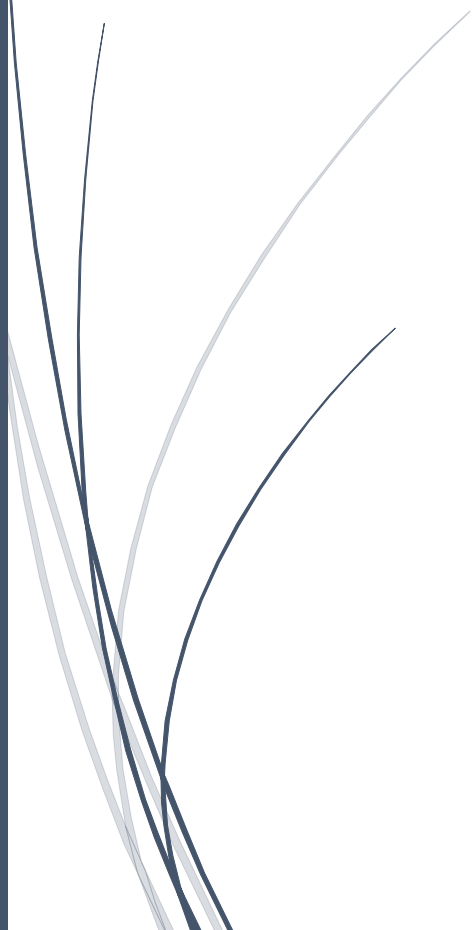

14.03.2017

Jordbruksoppgjøret 2017

Norturas innspill til Norges Bondelag og
Norsk Bonde og Småbrukarlag

Innhold

1.0 Innledning	3
1.1 Hovedtrekkene i Norturas innspill til Jordbruksoppjøret	3
2.0 Tilskuddsordninger – målretting og forenkling.....	4
2.1 Storfe – fortsatt stimulere til vekst, men målretting av tiltak	4
2.1.1 Storfestrategi med god effekt.....	5
2.1.2 Balansert vekst er viktig	5
2.1.3 Beiter i distriktene er nøkkelen til storfevekst.....	5
2.1.4 Kjøtt- og melkeproduksjon går hånd i hånd	6
2.1.5 Fett- og vektutfordring.....	6
2.1.6 Investeringsbehov	7
2.1.7 Livdyrfinansiering.....	7
2.1.8 Konklusjon.....	7
2.2 Fraktordningene – underdekning på 9 millioner kroner	8
2.2.1 Konklusjon.....	9
2.3 Fôrprisen må holdes uendret.....	9
2.3.1 Konklusjon.....	9
2.4 Beitetilskuddene må styrkes og strukturen beholdes	9
2.4.1 Konklusjon.....	10
2.5 Velferdsordningene – strukturen som i dag	10
2.5.1 Konklusjon.....	11
2.6 Telledato	11
2.6.1 Telledato og særskilt uheldig utfall for rugeeggprodusenter	12
2.6.2 Sau/Lam	12
2.6.3 Storfe.....	13
2.6.4 Konklusjon.....	13
2.7 Omlegging fra miljøbur til frittgående eggleggende høner	13
2.7.1 Konklusjon.....	13
3.0 Klima	14
3.0.1 Konklusjon.....	15
4.0 Utvikling i marked og priser 2016, prognose for 2017	16
4.1 Prognose 2017	17
4.2 Storfe.....	18
4.2.1 Markedet 2016.....	18
4.2.2 Prognose 2017	18
4.3 Gris	19

4.3.1 Markedet 2016.....	19
4.3.2 Prognose 2017	20
4.4 Sau/lam	21
4.4.1 Markedet 2016.....	21
4.4.2 Prognose 2017	21
4.5 Egg.....	22
4.5.1 Markedet 2016.....	22
4.5.2 Prognose 2017	23
4.1.5 Kylling.....	23
4.1.5.1 Kalkun.....	24
5.0 Rommet for prisutvikling for norsk egg og kjøtt.....	25
5.0.1 Konklusjon.....	25
6.0 Vurdering av prisutviklingen neste avtaleår	26
6.1 Målpris på gris.....	26
6.1.1 Norturas forslag til målpris for gris	26
6.2 Prisutvikling for produksjoner regulert i volumbaserte markedsordninger	26
6.3 Prisutvikling på produkter uten markedsregulering.....	26
7.0 Særskilte vurderinger per produksjon	27
7.1 Storfe.....	27
7.2 Svin.....	27
7.3 Småfe	28
7.4 Ull	28
7.5 Fjørfe	29
7.6 Egg.....	30

1.0 Innledning

Det politiske bakteppet foran Jordbruksoppgjøret 2017 preges av den nylig foreslåtte Jordbruksmeldingen. Jordbruksoppgjøret må derfor ses i sammenheng med utfallet av Stortingets behandling av Jordbruksmeldingen. Det samme må også Norturas innspill til oppgjøret. *Disse innspillene er skrevet under forutsetning om at jordbrukspolitikken føres om lag som nå, men flere steder i innspillet utvises skjønn i forhold til den realpolitiske situasjonen.*

Regjeringen ønsker gjennom sine forslag å fjerne markedsregulering på en rekke sentrale produksjoner, samtidig som de legger frem forslag som på kort og mellomlang sikt betyr at de eksisterende målene for landbrukspolitikken må legges til side og svekkelse av organisasjonenes innflytelse på landbrukspolitikken. På lengre sikt svekker politikken konkurransekraften til norsk landbruksproduksjon generelt, men spesielt egg- og kjøttproduksjonen i Norge.

Nortura er bekymret for mange av tiltakene i meldingen, og mener at retningen i meldingen vil motarbeide de landbrukspolitiske målene som partiene på Stortinget har stått samlet rundt i tiår.

1.1 Hovedtrekkene i Norturas innspill til Jordbruksoppgjøret

Under følger en oppstilling av hovedtrekkene i Norturas innspill til oppgjøret. Det vises til dokumentet for øvrig for flere vurderinger.

Målprisforslag

- ❖ Målprisen på gris videreføres på **32,43 kr per kg**.

Tilskudd

- ❖ **Styrke Driftstilskuddet** med 1500 kroner per ammeku i arealsone 5, 6 og 7 for å stimulere sterkere til produksjon i distriktene med naturlige forutsetninger for grovfôrbeite. Utrede **tilskudd for kalv født av melkeku** med en særskilt vurdering av distriktsdifferensiering av tilskuddene.
- ❖ Avvikling av **kvalitetstilskudd** for storfe i fettgruppe fire og oppover, halv sats for 4-.
- ❖ Styrking av **investeringsrammen** for utbedring og etablering av driftsbygg
- ❖ Etablere **finansieringsstøtte** gjennom Innovasjon Norge for **kjøp av livdyr**
- ❖ Innretningen på **beitetilskuddet beholdes** slik det er i dag, men at **rammen styrkes**
- ❖ Rammen for **innfraktordningen** for firbente slaktedyr **økes med ni millioner kroner**
- ❖ Prisen på kraftfôr holdes på dagens nivå
- ❖ Styrking av **velferdstilskudd ved sykdom og fødsel** slik at full kompensasjon ved innleie av avløserer oppnås.
- ❖ Utmåling av **husdyrtilskuddet og avløsertilskudd** etter volum produserte rugeegg per år, og ikke telledato.
- ❖ Arbeidet med **forenkling av tilskuddsforvaltningen (telledato)** må gjenopptas. Med dette som utgangspunkt ønsker Nortura at datoene for telling av stor- og småfe opprettholdes som i dag.

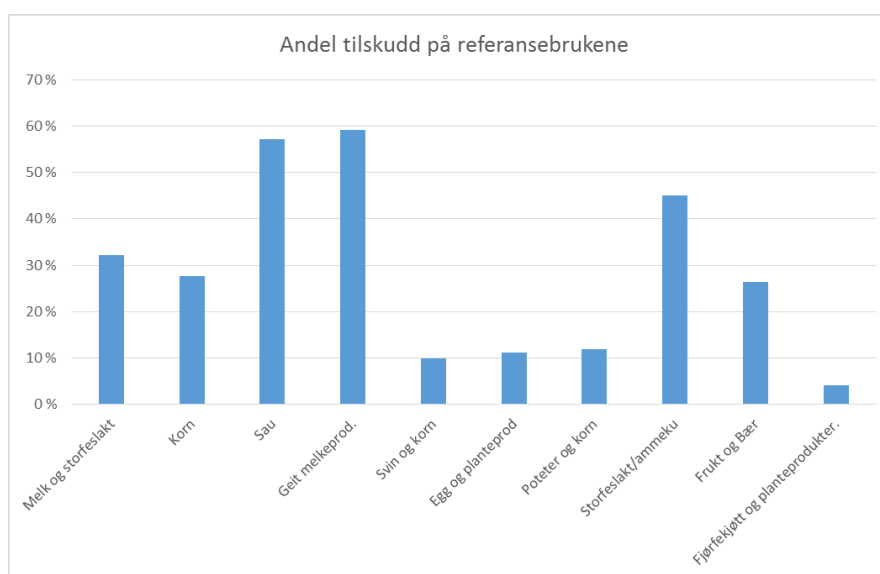
Klima

- ❖ **Mål for klimagassutslipp** for landbruket settes etter at EUs klimapolitikk for ikke-kvotepliktig sektor er satt

2.0 Tilskuddsordninger – målretting og forenkling

Budsjettstøtten er en avgjørende komponent for et aktivt og utviklingsorientert norsk landbruk, men inntektskomponenten gjennom tilskudd fremforhandlet i Jordbruksavtalen er fallende over tid. Selv om det er store variasjoner mellom de ulike brukene (se figur under), ligger den samla næringsstøtten i gjennomsnitt på ikke mer enn 30 prosent av totalinntekten i jordbruket. Støtten varierer mellom de ulike produksjonene, bruksstørrelser og geografisk plassering, hvor melk, storfe og småfe er de produksjonene som mottar de høyeste tilskuddene relativt til brutto inntekt.

Et finmasket tilskuddssystem er utformet for å ivareta kompleksiteten som kommer som følge av at matproduksjon i Norge utfordres av krevende geografi, topografi og klima.

Figur 1 Tilskudd som andel av bruttoinntekt fordelt på referansebrukene for de ulike produksjonene.
Kilde: Nortura Totalmarked

Budsjettstøttens viktigste formål og funksjon er:

- Gi inntektsbidrag når markedsinntektene ikke alene kan sikre økonomisk bærekraft
- Gi inntektsbidrag for å oppnå ønskelig produksjonsomfang og produksjonsfordeling
- Kompensere for kostnader som brukerne ikke har rådighet over (driftsvansker som skyldes natur, geografi, struktur, avstandsulempen mv.)
- Stimulere til miljømessig bærekraftige produksjonsmåter
- Sikre sosiale bærekraftselementer i næringen

2.1 Storfe – fortsatt stimulere til vekst, men målretting av tiltak

Det er få områder i norsk landbruk med et større vekstpotensial enn storfe. Mange faktorer ligger bak denne påstanden, men de naturgitte forutsetningene kombinert med en stor underdekning i produksjonen gir næringa et stort potensiale. Nortura har beregnet et verdiskapingspotensial på rundt 750 millioner kroner om en øker produksjonen med 10 000 tonn per år.

På bakgrunn av forbrukerpreferanser, målsettingene i politikken, klimaprofilen til norsk landbruk og storfeproduksjon, helsetilstanden og verdiskapingspotensialet, er økt selvforsyning av storfe en viktig satsing som kan bidra til å nå mange mål for landbruket.

Storfemarkedet har vært i ubalanse siden 2000. Økt effektivitet i melkeproduksjonen, kombinert med et stabilt melkekonsum og en politikk som ikke har stimulert tilstrekkelig nok til økt ammekuproduksjon, har skapt en produksjon som i stadig større grad er brakt ut av likevekt.

De siste årene har Nortura og landbruket viet mye oppmerksomhet til denne utfordringen. Gjennom jordbruksforhandlingene og avtalen i 2016, fikk landbruket gjennomslag for noen vekstfremmende tiltak. Blant annet økning av kvalitetstilskudd, driftstilskudd og beitetilskudd.

2.1.1 Storfestrategi med god effekt

I september 2015 behandlet og besluttet konsernstyret i Nortura en ny strategi for å sette fart på veksten i storfeproduksjonen. For å redusere importandelen, krever det en vekst i produksjonen til om lag 140 000 ammekyr i 2030. Dette betyr en økning på 4500 ammekyr per år de neste 13 årene.

Satsingen har hatt effekt. De siste årenes tendens til at fallet i melkekyr ikke har blitt kompensert med en økning i produksjonen av ammekyr, er nå snudd. Veksten i ammeku har mellom telledatoene (31. juli) i 2015 og 2016 var på om lag 6600 dyr. Realveksten, nedgangen i melkekubesetning pluss økningen i ammekubestanden, er på om lag 4000 dyr. Nortura er godt fornøyd med denne utviklingen.

Veksten viser at systematisk og målrettet satsing gjennom pris og tilskudd virker, og det er gode grunner til å fortsette arbeidet med å stimulere til fortsatt vekst.

2.1.2 Balansert vekst er viktig

Nortura mener samtidig det er viktig med en balansert virkemiddelbruk. Det er flere usikkerhetsfaktorer knyttet til prognostiseringen av etterspørselen etter storfekjøtt som må hensyntas når strategien om vekst i storfekjøttproduksjonen implementeres. På bakgrunn av disse usikkerhetsfaktorene som fremkommer i våre prognoser, er det fornuftig å holde på produksjonsmålet men samtidig kalibrere dette mot den faktiske og prognostiserte etterspørselsutviklingen. Dette sikrer en langsiktig og bærekraftig vekst, uten at landbruket påtar seg for høy produksjonsrisiko som følge av usikkerhet i etterspørselsprognosene.

Nortura ønsker derfor en målrettet virkemiddelbruk som legger opp til en kontrollert vekst. Nortura mener det er bedre å bruke noen år, med den veksttakten vi har nå, for å realisere markedspotensialet enn å legge et løp som tetter gapet på kort tid.

Men det er viktig å holde trykket oppe, slik at vi kan dekke den norske etterspørselen med norsk kjøtt som både er sunnere og mer klimavennlig enn importert storfekjøtt.

Nortura ønsker en utvikling som sikrer at vi får en klimamessig og økonomisk bærekraftig storfenæring som utvikles på norske ressurser. I dette ligger en styrking av distriktsvirkemidlene og at også kjøttproduksjonen fra melkeproduksjonen blir styrket og utviklet.

Veksten i ammekuproduksjonen er med andre ord i henhold til plan, og i rute for å nå det langsiktige målet om markedsbalanse. Det er imidlertid et behov for å se på innretningen i tilskuddsordningene slik at de stimulerer riktig vekst med hensyn på kvaliteter, fett og hvor veksten bør komme for å utnytte arealressursene best mulig.

2.1.3 Beiter i distriktene er nøkkelen til storfevekst

For å få til en ressursmart og bærekraftig vekst i storfeproduksjonen er det viktig å ta hele landet og alle beiteressursene i bruk. Det er avgjørende å ikke fortsette sentraliseringstendensen, ved å kanalisere veksten i storfeproduksjonen til områder med gode kornarealer. Det er derfor avgjørende at det legges til rette for støtteordninger som stimulerer vekst i distriktene, der hvor grovfôrbeitene

naturlig finnes. Samtidig med dette vil utnyttelse av de gode beiteressursene som finnes rundt om i landet bidra til at storfedriften bidrar til å ivareta miljømessige interesser knyttet til artsmangfold, god mikrobiologi og motvirkning av gjengroing.

Vi vet at mer beitebruk, mer spesialisering (særlig mellom små besetninger) og bedre grovfôravlinger, reduserer kraftfôrkostnaden. Virkemidlene bør derfor stimulere til en positiv utvikling på disse områdene. Får å få dette til, må aktuelle virkemidler styrkes, samordnes og målrettes. Dette bør være en sentral del av en langsiktig storfekjøttstrategi.

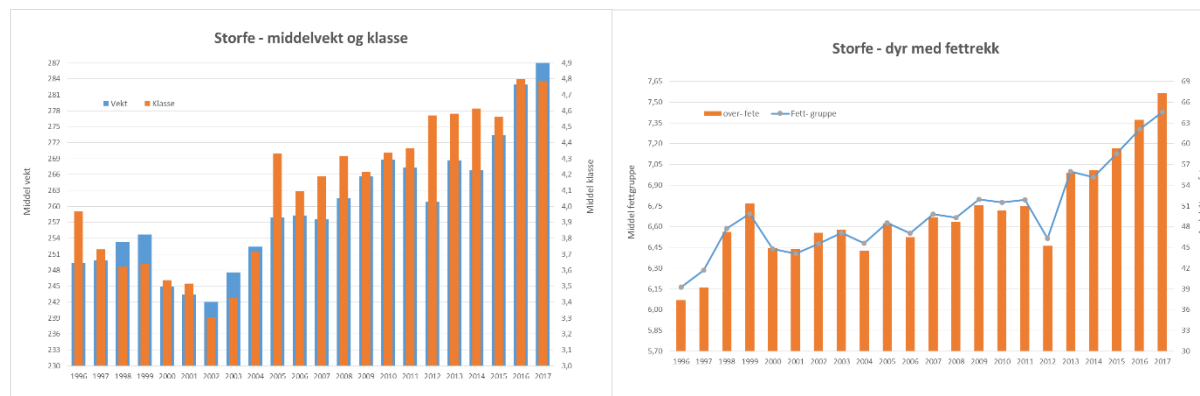
En velfungerende grovfor- og beitebasert produksjon over hele landet gir samtidig viktig kulturlandskapspleie. Dette har viktige og positive miljøeffekter, som både er i tråd med landbrukets målsettinger og storsamfunnets ønsker. Nortura forutsetter videre at produksjonen av grovfôrbasert kjøtt skal utvikles i en retning med mindre klimaavtrykk per kg kjøtt enn i dag.

2.1.4 Kjøtt- og melkeproduksjon går hånd i hånd

Norsk melke- og kjøttproduksjon har historisk vært bygget rundt kombinasjonskua. Dette er en ressurseffektiv produksjon, og en driftsform som samtidig peker rett vei i forhold til et klimasmart landbruk. Over 70 prosent av storfekjøttproduksjonen kommer fra kombinasjonskua. Det er derfor viktig å opprettholde kjøttproduksjonen i størst mulig grad på melkebrukene. Utviklingen de siste årene viser imidlertid at andelen storfekjøtt fra melkeproduksjonen faller. Økning i avdrått fra melkekua og mulig avvikling av Jarlsberg-eksporten fører til at behovet for melkekyr fortsatt vil falle. Konsekvensen er færre fødte kalver, og lavere produksjon av storfekjøtt fra disse brukene. Det er derfor viktig med tiltak som stimulerer til flere fødte kalver per årsku.

2.1.5 Fett- og vektutfordring

Det er observert en betydelig økning i slaktevekt for alle kategorier av storfe. Samtidig har også gjennomsnittlig fettgruppe økt betydelig. Innføringen av kvalitetstilskudd har blant flere faktorer bidratt til denne utviklingen. Styrkingen av kvalitetstillegget i 2016 har forsterket trenden mot høyere vekt og mer fett. Dette er en uønsket utvikling. Fordi produksjon av overflødig fett ikke er noe markedet er villig til å betale for, må vi se på justeringer i ordningene som kan redusere fettprosenten.

Figur 2 Utviklingen i middelvekt, fettgruppe og dyr med fettrekke, fra 1996-2017. Kilde: Animalia

Det ble innført kvalitetstilskudd på kr 4 pr kilo. Det ble i tillegg innført et krav om at kyr må ha født en kalv siste 15 måneder for å være berettiget husdyrtilskudd. Kvalitetstilskuddet ble endret ved jordbruksoppgjøret i 2016 til tre kroner per kilo for klasse O og syv kroner per kilo for klasse O+.

I samme perspektiv, at tilskuddene direkte skal stimulere til økt kjøttproduksjon, mener Nortura at det i oppgjøret må legges til grunn en vridning fra arealbaserte tilskudd, til ordninger som direkte

stimulerer husdyr i produksjon og produktmengde. Bakgrunnen for dette er at arealtilskuddet presser opp leiepriser noe som i realiteten kanaliserer midler fra produserende bønder og over til produsenter som er i ferd med å trappe ned sin produksjon. En vridning fra areal til husdyr vil kunne gjøre at samme tilskuddsnivå over tid gir bedre inntektseffekt for den aktive husdyrprodusentene, samtidig som det styrker storfekjøttproduksjonen.

Nortura vil videre peke mot forslaget fra Ekspertutvalget for storfe (2013) om også å stimulere til kalveproduksjon i melkebesetningene. Det kan være et godt virkemiddel for kjøttproduksjonen å gi en begrenset tilskudd til levende kalv født av melkeku, merket og registrert i husdyrregisteret. Dette vil kunne føre til en større utskiftning i besetningene, og dermed flere kalver som grunnlag for kjøttproduksjon.

2.1.6 Investeringsbehov

For å øke storfekjøttproduksjonen må det investeres mer i bygninger. På bakgrunn av kravet om løsdrift og det store underskuddet av storfekjøtt er det nå et stort behov for nye driftsbygninger for melke- og ammekyr. Denne utfordringen lar seg ikke løse uten en ekstraordinær satsing og økning av rammen for investeringsstøtte.

Nortura har konkludert med at det er behov for en økning på 4 500 ammekyr pr år frem til 2030. Med erfaringstall fra utbyggingsprosjekter vi kjenner til, ligger kostnaden på ca. kr 120 000 pr ammekuenhet i et gjennomsnittsfjøs. For mindre fjøs vil enhetskostnaden være større. Dette betyr at det er et totalt kapitalbehov på 550 – 600 millioner kroner pr år. Et satsingsprogram bør være langvarig, helst 10 år. Med en investeringsstøtte på 30 prosent av kostnaden, tilsier det at det bør avsettes inntil 180 mill. kr årlig over en tiårsperiode til investeringsstøtte for storfekjøttbygninger.

Investeringsstøtte er i de fleste tilfeller en forutsetning for at utbyggingsprosjekter blir realisert. Med tanke på best mulig utnyttelse av grovforressursene, er det viktig at finansieringsordningen også gjøres tilgjengelig for mindre og middels store bruk både med kombinasjons- og spesialisert produksjon.

2.1.7 Livdyrfinansiering

En annen stor flaskehals for etablering av en storfekjøttbesetning basert på ammeku, er finansiering av selve besetningen (livdyr). Dette er påpekt ved flere anledninger, bl.a. i rapport fra ekspertgruppen fra 2013. Tilgang til finansiering av livdyrkjøp er fortsatt en stor utfordring, spesielt i distriktene hvor pantegrnlaget ofte er lavt. Vi ber om at innkjøp av livdyr blir med i grunnlaget for investeringslån fra Innovasjon Norge.

2.1.8 Konklusjon

- For å sikre selvforsyning med norsk storfekjøtt er vi avhengige at vi øker kjøttproduksjonen på både melke- og ammekuproduksjonene. Styrke **Driftstilskuddet** med 1500 kroner per ammeku i arealsonene 5, 6 og 7 for å stimulere sterkere til produksjon i distriktene med naturlige forutsetninger for grovfôrbeite. Taket på driftstilskudd foreslås ikke endret på bakgrunn av dette. Effekten av en slik heving av driftstilskuddet vil da bli at økonomien på mindre besetninger i disse områdene vil bedres. Med utgangspunkt i husdyrteellingen 31. juli 2016 vil en slik endring utgjøre om lag 66 millioner kroner.
- For både å styrke koblingen mellom melke- og kjøttproduksjonen, ønsker Nortura å følge opp forslaget fra Ekspertutvalget om å **innføre et tilskudd til kalver født av melkeku, samtidig med at det ytes tilskudd til kalv født av ammeku**. Dette vil gi en positiv utvikling i sammensetningen av besetningene, samtidig som det gir økt grunnlag for kjøttproduksjon.

Det bør også vurderes om tilskuddet skal differensieres etter for eksempel, soneinndeling av distriktstilskuddet for å målrette virkemiddelet. Tiltaket bør utredes nærmere for å vurdere finansiering (f.eks omdisponering av distriktstilskudd) og effekten av å innføre et slikt tilskudd.

- **Beitetilskuddet** er i seg selv en ordning som stimulerer til produksjon i distriktene. I Jordbruksmeldingen foreslås det en betydelig forenkling av tilskuddet, ved at tilskuddet for utmarksbeite skal prioriteres foran innmarksbeite. Et slikt tiltak vil stimulere småfe, men for storfe som er avhengige av gode gjødslede grovfôrbeiter (innmarks- og kulturbeiter) vil slikt tiltak virke sentraliserende, samt gi en dårlig utnyttelse av kulturbeitene som særlig finnes på Vestlandet og i Nord-Norge. **Nortura mener derfor at strukturen i beitetilskuddet må beholdes slik det er i dag, men at rammen styrkes.**
- Med utgangspunkt i utviklingen i storfeproduksjonen så langt, samt den videre ønskede retningen, er det ikke grunnlag for å styrke kvalitetstilskuddet ytterligere. Nortura ser at innføringen av kvalitetstillegget, og styrkingen i fjor, har ført til større/tyngre og fetere dyr. Selv om kvalitetstillegget er en ordning som bidrar til å styrke storfeproduksjonen, må det rettes opp i disse skjevhetene slik at incentivene bidrar til rett bruk av ressurser, at storfeproduksjonen svarer ut myndighetenes politikk om mindre fett i kostholdet samt de avsetningsmessige utfordringene skaper i markedet. **Nortura ønsker derfor at det ikke gis kvalitetstilskudd for storfe i fettgruppe 4 og oppover og halv sats for 4-, slik at kjøttkvalitetene står i forhold til avsetningsmulighetene i markedet.**
- **Styrking av investeringsrammen** for bygging av nye og forbedringer av eksisterende driftsbygg, samt at livdyr blir med i grunnlaget for investeringslån fra Innovasjon Norge.

2.2 Fraktordningene – underdekning på 9 millioner kroner

Fraktstøtte er et effektivt og presist virkemiddel for å bidra til inntektsutjevning mellom anleggsnære og anleggsfjerne produsenter. En godt utformet fraktordning gir direkte inntektseffekt for bøndene i anleggsfjerne områder, og er et viktig grunnlag for lik prising over hele landet. Fraktstøtten er således viktig for å opprettholde jordbruksarealer i drift over hele landet.

Prisøkningen på lastebiltransport har siden 2009 økt med 19,4 prosent til desember 2016 (SSB lastebilindeks). I 2016 økte indeksen med 2,3 prosent. I økningen fra 2009 ligger ikke kostnadsøkningen som skyldes økte arealkrav per dyreenhet som kom i 2010. Denne økningen er beregnet til ca. 20 prosent, og legger seg på toppen av den generelle kostnadsøkningen.

De fire siste årene har Nortura klart å unngå kostnadsøkninger (regnet per kilo) i inntransporten på firbeinte slaktedyr. I tillegg til at det er satt i gang effektiviseringstiltak, er også produsentstrukturen i endring med større og mer rasjonelle enheter. Når brutto kostnader per kilo kjøtt har vært stabile, har også tilskuddets andel av de totale kostnader vært stabile. Tilskuddet utgjør i denne fireårsperioden i underkant av 40 prosent av de totale kostnader. Tilskuddet utgjør i gjennomsnitt i overkant av 60 øre/kg.

I Arbeidsgrupperapporten fra 2010 som danner grunnlaget for inntransportordningen (og evaluert i 2013), er det skissert et prinsipp om at slakteriene selv skal dekke alle kostnader innenfor en gitt avstand på 50 km fra slakteriet. Utover 50 kilometer skal inntransportkostnadene dekkes av tilskudd og en egenandel. Egenandelen har økt siden inntransportordningen ble innført fra i 2011 og frem til og med 2013.

I samsvar med analysen og konklusjonen i rapporten fra 2010, legger vi til grunn følgende prinsipp for beregning av støtte til innfrakt utover en avstand på 50 kilometer fra slakteri:

Egenandelen utenfor nullsonen settes til transportkostnad for maksimal kjørelengde i nullsonen (50 kilometer) pluss 10 prosent.

Transportkostnad for maksimal kjørelengde innenfor nullsonen kan beregnes ut fra parameterne som Nortura, KLF og Landbruksdirektoratet er enige om for 2016. Da får vi følgende maksimalkostnader per kilo og per dyreslag innenfor nullsonen: Storfe 1,25 kr/kg, Småfe 1,75 kr/kg og Gris 0,60 kr/kg

Når vi legger til grunn at egenandelen ved transporter over 50 kilometer skal ligge 10 prosent over dette, vil egenandelen i gjennomsnitt bli henholdsvis 1,38 kr/kg, 1,93 kr/kg og 0,66 kr/kg.

Med disse forutsetningene viser Norturas transportregnskap en underdekning på ni millioner kroner, basert på totalproduksjonen i Norge i 2016.

2.2.1 Konklusjon

Nortura mener at frakttilskuddet til inntransport av slaktedyr er et helt avgjørende grunnlag for aktiv husdyrproduksjon i hele landet. Frakttilskudd har en direkte inntektseffekt for kjøttprodusentene, og dagens modell for utmåling av tilskudd er målrettet og effektiv for å redusere avstandsulempene for anleggsfjerne produsenter.

Rammen for innfrakttilskudd for firbeinte slaktedyr er for lav til å innfri intensjonen i fraktordningen

Nortura ber om at rammen for innfrakt av firbeinte slaktedyr økes med 9 mill kr for å dekke opp underfinansieringen og sikre god måloppfylting med ordningen.

2.3 Fôrprisen må holdes uendret

Prisen på fôr er en av de viktigste kostnadsdriverne i husdyrproduksjon. Spesielt gjelder dette for svin og fjørfe og eggproduksjonene. Fôrpolitikken er også avgjørende for kanaliseringen av produksjonene i Norge. Norsk jordbruksproduksjon er avhengig av arbeidsdeling mellom regioner og brukstyper.

Norsk jordbruk er hovedsakelig fôrproduksjon, da om lag 90 prosent av arealet benyttes til produksjon av fôr. Fôrproduksjon har bare en verdi så langt fôret benyttes i en norsk husdyrproduksjon, det vil si melk, kjøtt og egg. De grovfôrbaserte husdyrproduksjonene er nøkkelen til utnytting av storparten av arealet, og omfanget av disse produksjonene har direkte overslagseffekt til arealbruken i norsk jordbruk. Fôrpolitikken må derfor innrettes slik at markedet for grovfôrbaserte produkter dekkes med norsk produksjon. For å sikre økonomisk bærekraft i husdyrproduksjonene, blir det avgjørende å øke grovfôrproduksjonen – både per arealenhet og totalarealet, og innrette fôrkornproduksjonen slik at den bidrar til økonomisk bærekraftige husdyrproduksjoner.

2.3.1 Konklusjon

Nortura vil understreke behovet for å sikre en bærekraftig økonomi i norsk kornproduksjon ikke kan bidra til økte kostnader i husdyrproduksjonene. Det er ikke mulig å kompensere økte kostnader i gjennom økte priser i sluttmarkedet. Det er videre svært begrenset mulighet for industrien å absorbere økte kostnader ved marginreduksjoner. Prisen på kraftfôr må derfor holdes på dagens nivå.

2.4 Beitetilskuddene må styrkes og strukturen beholdes

Beitetilskuddet er, sammen med frakt- og distriktstilskuddet, blant de viktigste virkemidlene Stortinget har for å realisere målsettingen om landbruk i hele landet. Styrking av denne ordningen er

derfor viktig på generell basis, men spesielt også for å stimulere til fortsatt positiv utvikling i storfeproduksjonen.

I fremleggelsen av Jordbruksmeldingen har Regjeringen gjort et poeng av at beitetilskuddene må vris slik at en større andel går til utmarksbeite, og at det som beskrives som en liten effektiv støtte til beite på innmark blir redusert. Samlet sett ble det fordelt rundt 1,2 mrd kroner i 2016 i beitetilskudd, rundt 300 millioner kroner ble fordelt til innmarksbeite.

Regjeringens varslede fjerning av innmarksbeitetilskuddet er utfordrende på flere områder.

Fjerning vil ramme geografisk skjevt. Dyr som beiter på kulturbeite (særlig Vestlandet) vil falle utenfor støtteordningene. Disse områdene er vesentlige beiteområder for både små- og storfe.

Kulturbeitene er ofte det eneste alternativet i disse områdene. Vedlikehold og drift av områdene er arbeidsintensivt. Konsekvensene med en slik vridning av beitestøtten vil føre til gjengroing av kulturbeitene og mindre mikrobiologisk mangfold (kulturbeiter blir utmark).

Nortura er positiv til å stimulere bruk av de nasjonale beiteressursene. Men forskjellig topografi og ulikt kulturlandskap i landet gjør det nødvendig med en differensiert og finmasket støtteordning som sikrer utnyttelse av nasjonale beiteressurser, uavhengig om de er på kulturbeiter, inn- eller utmark.

En vridning av tilskuddene mot utmarksbeiter vil videre virke negativt for storfeproduksjonen, som er avhengig av gode og energirike beiter fra innmarks- og kulturbeitene. God utnyttelse av disse beiteområdene er en bærekraftig forvaltning, og det er kostnadseffektivt for de produksjonene dette gjelder. Vi vet at mer beitebruk, mer spesialisering (særlig mellom små besetninger) og bedre grovfôravløsing, reduserer den største kostnadsposten i produksjonen. Virkemidlene bør derfor stimulere til en positiv utvikling på disse områdene. Får å få dette til, må aktuelle virkemidler styrkes, samordnes og målrettes. Slike målrettede tiltak kan være:

- Tilskudd til økt beitebruk, herunder til gjerdehold, beitelag, radiomerking og beiterydding
- Tilskudd til økt grovfôrproduksjon; grøfting, gjødselhåndtering
- Et av sauens fortrinn er at mye av fôret høstes på beite, noe som er det billigste av alle fôrslag. Beiting forutsetter en viss infrastruktur, særlig i form av gjerder. I noen områder gjør rovdyr tap det krevende å opprettholde produksjonsomfanget, og i de fleste områder er det et langt etterslep i vedlikeholdet av gjerder. Nortura ber derfor om at posten for organisert beitebruk styrkes, og at oppsetting og vedlikehold av gjerder mellom inn- og utmark, samt sperregjerder, blir et prioritert formål.

En velfungerende grovfor- og beitebasert produksjon over hele landet gir en kulturlandskaps-pleie som er et positivt miljøprodukt som verdsettes av samfunnet. Nortura forutsetter videre at produksjonen av grovfôrbasert kjøtt skal utvikles i en retning med mindre klimaavtrykk per kg kjøtt enn i dag.

2.4.1 Konklusjon

Nortura ber primært om at strukturen i beitetilskuddene beholdes som i dag. Beitetilskuddet styrkes slik Regjeringen har gitt uttrykk for men med den strukturen og innretningen den har i dag. Det bør særskilt stimuleres organisert beiting samt vedlikehold og oppføring av gjerder.

2.5 Velferdsordningene – strukturen som i dag

En vekstrettet næring og utvikling over hele landet er avhengig av at ordningene med avløsertilskudd beholdes som en særskilt ordning. En forenkling, hvor tilskuddet bakes inn i husdyrtilskuddet, vil svekke beredskap for sykdomsavløsning samtidig som det er en uheldig utvikling som bryter med

gode prinsipper i arbeidslivet generelt. Det er videre grunn til å frykte at en sammenslått støtteordning vil kunne gi omfordelingseffekter som slår negativt ut for mindre bruk.

Konsekvensene kan bli mindre avløsning, svekket sysselsetting samt svekket kompetansebygging og rekruttering av arbeidskraft/avløsere.

Den unike helsetilstanden og det lave smittepresset er et resultat av et systematisk arbeid med dyrevelferd, dyrehelse og mattrygghet. Vikarordningene i landbruket stiller strenge krav til kvalitetssikring av avløsere, noe som er med på å ivareta høy mattrygghet, god dyrevelferd og – helse.

Nortura vil påpeke en meget uheldig effekt for eggneringen ved fjerningen av Avløsertilskuddet. Dersom tilskuddet slås sammen med Husdyrtilskuddet, vil produsenter av ruge- og konsumegg miste en sentral inntektskomponent. For produksjoner som ikke har husdyrtilskudd (slaktekylling, kalkun og oppal av foreldre dyr) vil konsekvensen av foreslått endring være at de mister hele avløsertilskuddet. Om avløsertilskuddet slås sammen med husdyrtilskuddet må eggneringen enten kompenseres gjennom en annen overføring.

Avløsertilskuddet faller i dag inn under grønn støtte i WTOs notifikasjon. Å flytte dette tilskuddet inn i Husdyrtilskuddet vil dermed endre notifikasjonen til blå støtte, noe som vil medføre unødig risiko for en helt nødvendig støtte.

I Jordbruksmeldingen er det videre en diskusjon knyttet til avvikling av tilskudd ved sykdom og fødsel. Selv om Regjeringen ikke foreslår avvikling av ordningen, er det grunn til å peke på at behovet for et forutsigbart og fungerende system for innleie av avløsere i slike situasjoner er like avgjørende for mattrygghet og dyrevelferd/helse som ordningene for vikarer i jordbruket.

Regjeringens resonnement om at bonden skal ha valgfrihet til selv å bestemme hvor mye fri han vil ha, er ikke gyldig i denne sammenheng. Uansett tilskuddsordning eller ikke, så står bonden fritt til å velge om han eller hun vil ha fri. Det hevdes også at ordningen er krevende å forvalte, for eksempel i tilfeller med driftsfelleskap. Det er også knyttet merarbeid både for bonde og forvaltning knyttet til dokumentasjonskravet.

Løsningen på disse utfordringene er ikke en «en bloc» avsetning gjennom husdyrtilskuddet, noe som vil favorisere store bruk og bidra til sentralisering og nedbygging av distriktslandbruket (på grunn av taket for husdyrtilskuddet og begrensningene på størrelsen på avløsertilskuddet). Løsningen må være opprettholdelse av ordningen, men hvor partene i jordbruksoppjøret fokuserer på å forenkle gjennomføring og forvaltning av ordningen snarere enn fjerning av den.

2.5.1 Konklusjon

Nortura ber om at Velferdsordningene for avløsning til ferie og fritid beholdes som i dag. Samtidig ber Nortura om at ordningene knyttet til tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel (m.v.) styrkes slik at det oppnås full kompensasjon for innleie av avløsere ved arbeidsudyktighet i situasjoner som sykdom og fødsel.

2.6 Telledato

Sikker telling av dyr som grunnlag for tilskudd til husdyrproduksjonene er viktig for korrekt tildeling og tillit til systemene. Telledatoer påvirker beslutninger om slaktetidspunkt for mange produsenter. Årsaken til dette er den store økonomiske verdien som ligger i dyreantallet på telledato. Telledatoene samsvarer ofte ikke med optimalt driftsopplegg hos den enkelte bonde, og heller ikke med hensynet til en optimal vareflyt og balanse i markedet. For å motvirke for store

uheldige utslag, benyttes det i dag prisvirkemidler i betydelig grad. Gjennom prisløypen for engrospris, ekstra avtaletillegg og økning av omsetningsavgift rundt telledatoen, har en for en stor grad nøytralisert drivkraften i telledatoene. Selv om det nå ikke oppleves som et stort problem for hverken bonde, industri eller forbruker, er det uheldig å bruke sterke prisvirkemidler for å løse ubalanser i markedet som skyldes leveransmønster skapt av telledatoer. Prisvirkemidlene bør etter Norturas mening benyttes til å påvirke slakting og forsyning til å samsvare med markedets behov. Nortura har derfor gjennom lengre tid bedt om at det arbeides frem forenklete og mer effektive ordninger som kan erstatte telledato.

Vårt primære ønske er at Husdyrregisteret skal danne grunnlag for utbetaling av tilskudd. Det er overraskende at utfordringen med å koble dyr og produksjonsform ikke er løst, og vi forventer at erfaringene fra pilotprosjektene bringer en overgang fra dagens telledatoer nærmere

I forbindelse med oppgjøret i 2013 ble SLF og Mattilsynet bedt om å utrede om Husdyrregisteret kunne brukes til utmåling av produksjonstilskudd for storfe. På bakgrunn av denne utredningen gikk statens forhandlingsutvalg i sitt tilbud i 2014 gikk ikke inn for en omlegging til bruk av Husdyrregisteret i tilskuddsforvaltningen av storfe.

Nortura mener det ligger en betydelig forenklings- og effektiviseringsgevinst i å tilrettelegge for at Husdyrregisteret kan benyttes som grunnlag i tilskuddsforvaltningen. Partene bør derfor arbeide for at det blir lagt til rette for en forenklet løsning knyttet til telledatoer.

2.6.1 Telledato og særskilt uheldig utfall for rugeeggprodusenter

Regelverket for utbetaling av husdyr- og avløsertilskudd forskjellsbehandler på om du er ruge- eller konsumeggprodusent. Produsenter som har opphold mellom to innsett, på telledato, og som kan dokumentere kjøp av ny høner får beregnet tilskudd ut fra antall høner oppgitt ved *forrige* telledato. Forutsetning for utbetaling er

- Rugeeggprodusenter: Oppholdstiden mellom innsettene kan ikke være lenger enn 12 uker, regnet fra slakting ti nytt kull er 20 uker gamle.
- Konsumeggprodusenter: Oppholdsperioden kan være lenger enn 12 uker, dersom hønene førtidslaktes etter vedtak i Omsetningsrådet.

Konsekvensen av denne forskjellsbehandlingen er at rugeeggprodusenter som har mer enn 12 ukers ufrivillig tomtid av rugeegg, og som har tomtid på telledato, får ikke beregnet husdyr- og avløsertilskudd. Dette har følgelig store konsekvenser for de som rammes, og det er ofte de samme som rammes mange år på rad – på grunn av produksjonssyklusen.

Denne har vært forsøkt løst tidligere, men det er kun gjort mindre justeringer. Saken har vært drøftet i LMD og LD via Norges Bondelag.

2.6.2 Sau/Lam

Nortura støtter at telledato for småfe settes til 1. mai også etter 2017. Dersom telledato settes til 1. mars vil det kunne utløse mulighet for dobbelt tilskudd ved at slaktelam beholdes til 1. mars og slaktes i perioden 1. mars-15.april. (Hovedregelen er at dyr under ett år blir kategorisert som lam fram til 15. april). Slike slaktelam vil kunne få både kvalitetstilskudd lammeslakt og tilskudd til husdyr. Nortura ønsker at tilskudd til husdyr kun skal gå til produksjonsdyr.

Telldato på høsten settes til 1. oktober. Nortura vil påpeke at dette er midt i innsanking og det vil derfor bli en betydelig mengde etterregistrering av dyr som oppfyller beitekravet etter 1. oktober. Nortura registrerer at antall dyr sanket fra utmarksbeite får betydning for utbetaling av

beitetilskudd. Dersom produsenter med rovdyrtaap delvis mister retten til beitetilskudd for tapte dyr, må i så tilfelle erstatning for rovdyrtaap økes tilsvarende.

2.6.3 Storfe

Nortura vil mener 1. oktober er en uheldig telledato for storfe. Dette er en tid på året da tilgang på slakt normalt er på det høyeste. Telledatoen vil trolig føre til utsatt slakting. Markedet vil oppleve mindre tilgang av fersk norsk storfe i en periode med normalt god etterspørsel. Det kan forventes en kraftig slaktetopp i tiden etter telledato, og til sammen vil det kunne bli svært krevende og kostnadsdrivende både for bonde og industri.

2.6.4 Konklusjon

Nortura mener primært at arbeidet med forenkling og modernisering av ordningen for telledato må fortsette. Telledatoene samsvarer ofte ikke med optimalt driftsopplegg hos den enkelte bonde, og heller ikke med hensynet til en optimal vareflyt og balanse i markedet.

Nortura mener det vil være en betydelig og relevant forenklingsgevinst å hente ved benytte seg av den informasjonen som er tilgjengelig gjennom husdyrregisteret. Nortura ønsker at det nedsettes en arbeidsgruppe som utreder muligheten for en slik forenkling, med siktemål om å implementere ordningen fra oppgjøret i 2018.

For rugeeggprodusenter bør det finnes en løsning hvor man frikobler tilskuddene fra telledatoen – for eksempel ved å utmåle tilskudd etter volum produserte rugeegg per år (tilsvarende som for avløsertilskuddet for slaktekylling).

Med dette som utgangspunkt ønsker Nortura at datoene for telling av stor- og småfe opprettholdes som i dag, det vil si 1. mai og 1. oktober.

2.7 Omlegging fra miljøbur til frittgående eggleggende høner

I 2012 ble den gjennomført en omfattende lovpålagt endring i produksjonsformen egg. Hønene som da sto i tradisjonelt innredde bur, skulle fra årsskiftet 11/12 enten stå i miljøinnredede bur eller være frittgående. Denne omleggingen medførte store investeringer for næringen.

Det er fortsatt dette produksjonskravet som gjelder. Nå utvikler imidlertid etterspørselen i markedet seg slik at hovedvolumet om noen få år vil være egg produsert av frittgående høner. Denne etterspørselstrenden drives internasjonalt, men også det norske markedet er i ferd med å tilpasse seg disse trendene. Både forbrukermarkedet og industrimarkedet ønsker denne overgangen.

På bakgrunn av at produksjonen nylig har foretatt en stor omlegging, lav investeringskapasitet i næringen og god dyrehelse og -velferden med dagens produksjonsform, har markedet en viss forståelse for at omleggingen vil ta tid. Men, over tid vil etter all sannsynlighet opp mot 90-100 prosent av volumet bli produsert av frittgående høner.

I dag er om lag 58 prosent av eggproduksjonen basert på frittgående høner. 36 prosent av volumet produseres i miljøinnredde bur, mens seks prosent av produksjonen er økologisk. En ny investering er krevende for de gjenværende produsentene, kort tid etter omleggingen til miljøinnredde bur. En omlegging til frittgående produksjon vil koste mellom 1-2 millioner kroner, avhengig av produksjonens størrelse. Nortura mener det er avgjørende å sikre alle produsenter en overgang til den produksjonsformen som markedet etterspør.

2.7.1 Konklusjon

Det må legges til rette for en egnet finansieringsordning med utgangspunkt i de virkemidlene som er tilgjengelige gjennom Innovasjon Norge.

3.0 Klima

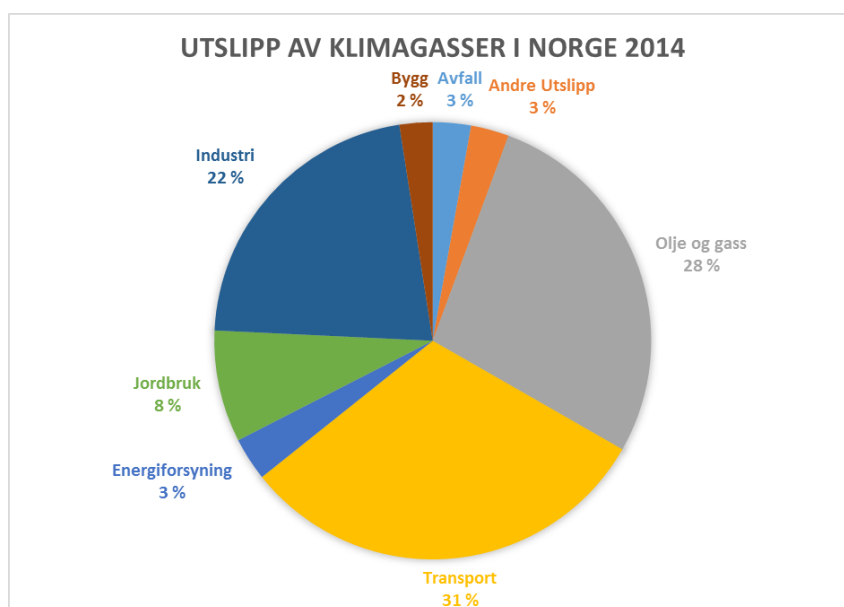
Nortura arbeider målrettet med sin industrivirksomhet for å redusere klimabelastningen som følge av egen virksomhet, samt øke ressursutnyttelsen av egg og slaktet råvare.

Nortura sin ambisjon er å bidra til en så bærekraftig produksjon av norsk mat som mulig. Grunnholdningen vår er at vi skal utnytte alle råvarene og redusere svinn til et absolutt minimum. Det betyr at vi skal selge hele dyret og alle eggene – hele tida.

Mulighetene som finnes i sirkulærøkonomien er store, og det er potensiale for stor vekst i verdiskapingen med dagens innsatsressurser, noe som vil kunne erstatte andre næringer som har betydelig større klimaavtrykk en matproduksjon. Selv om Nortura alltid har vært en del av bioøkonomien, er vi nå også i ferd med å ta posisjoner inn i den nye definisjonen av bioøkonomi med investeringer inn i høyverdig utnyttelse av restråstoff fra produksjonene. Eksempler på dette er investeringer i et bioraffinerianlegg på Hærland og bruk av eggeskall membran til sårheling i legemiddelindustrien.

Primærnæringen har også redusert klimaavtrykket over tid, og Nortura ønsker å bidra til at både den norske matvareindustrien og den norske bonden fortsatt skal være blant de mest klimavennlige matprodusentene i verden. Nortura bidrar blant annet, sammen med NB, Felleskjøpet og TINE, til å redusere CO₂-avtrykket i primærnæringen gjennom «Klimasmart Landbruk». På denne måten ønsker Nortura å arbeide med de forpliktelsene Norge har påtatt seg gjennom internasjonale avtaler, senest Parisavtalen fra sommeren 2016.

Det må samtidig utøves klokskap i implementeringen av kuttmålene på 40 prosent for ikke kvotebelagt sektor. Dette betyr blant annet at norsk konsum av egg og kjøtt i størst mulig grad må skje gjennom innenlandsk produksjon av egg og kjøtt. Norsk jordbruk er blant de mest klimasmarte i verden. Det betyr at det også av klimamessige grunner er fornuftig å prioritere virkemidler tar ut produksjonspotensialet i for eksempel storfenæringen.

Figur 3. Fordeling av utslippene av klimagasser mellom ulike sektorer i Norge i 2014. Kilde: Miljødirektoratet 2016, hentet fra Veikart 2050 – fra landbruk, mat og drikkenæringen til utvalget for grønn konkurransekraft

Samtidig har arbeidet med «Klimasmart landbruk» avdekket et potensial og et ønske i for alle produksjoner om å redusere CO2 avtrykket ytterligere. Det er derfor nødvendig å finne virkemidler som kan bidra til finansiering av nye smarte energiløsninger, gjødsel- og nitritthåndtering. Jordbruksmeldingen legger opp til at klimainvesteringer i landbruket skal skje uten budsjetstøtte. Nortura mener landbruket alene ikke har investeringskapasitet til å finansiere klimainvesteringer selv. Støtteordninger må utvikles, og bli en del av årets jordbruksoppgjør.

Høy standard og produktivitet i norsk husdyrproduksjon gjør likevel at klimaavtrykket fra norsk jordbruk er blant verdens laveste og betydelig under det globale gjennomsnittet på 14 prosent, iflg. FNs klimapanel. Utviklingen har videre vært positiv, for utslippene fra jordbrukssektoren har blitt redusert med over 15 prosent siden 1990 – i motsetning til andre sektorer med store klimagassutslipp, jfr. tabellen nedenfor.

	1990	2014	Endring i %
Jordbruk	5,5 (10,6 %)	4,7 (8,7 %)	- 15,1
Olje og gass	7,7 (14,8 %)	14,7 (27,0 %)	+ 90,8
Veitrafikk	7,8 (15,0 %)	10,2 (19,0 %)	+ 31,0

Tabell 1 Endringer i norske utslipp fra sektorene jordbruk, olje og veitrafikk, mill. tonn CO2-ekvivalenter. (Prosentvis av totale norske utslipp i parentes). Kilde SSB

Grov- og kraftfôrbasert matproduksjon gjennom husdyr belaster klimaet. Det har vært et spesielt fokus rettet mot små- og storfebaserte produksjoner – de drøvtyggende. Matproduksjon basert på gress og annet grovfôr er bare mulig ved hjelp av drøvtyggere. Nortura støtter arbeidet med å redusere også utslippene fra drøvtyggere, blant annet gjennom prosjektet Klimasmart Landbruk, men understreker at det vil være umulig å unngå klimautslipp fra denne sektoren som er den største i norsk landbruk.

3.0.1 Konklusjon

Nortura mener at initiativet fra Statsministeren om å arbeide for et partssammensatt utvalg med regjeringen og landbrukets organisasjoner for å legge en plan for det videre klimaarbeidet er bra. Nortura mener at det er feil å ensidig pålegge utslipp fra naturlige biologiske prosesser avgifter. Dette vil føre til karbonlekkasje og svekket konkurransekraft for norsk kjøtt. Videre mener Nortura det er rett at EUs klimapolitikk for ikke-kvotepiktig sektor avklares før det settes klimamål for norsk jordbruk. Dette med samme begrunnelse som for ensidig avgiftslegging av biologisk produksjon.

4.0 Utvikling i marked og priser 2016, prognose for 2017

Nortura omtaler i dette kapitlet totalmarkedet for de enkelte produksjonene, samt utviklingen i priser (målpris, engrospris og omsetningsavgift). Vi påpeker at dette kapitlet gjelder engros-priser og volumutvikling. Når det gjelder utvikling i utbetalingspriser til produsent, vises det til Budsjettnemnda for jordbruket.

Tabell 2 Produksjon og salg i 2016

	Salgs- produksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse	Adm. og annen import	Markeds- dekning inkl. adm.import
	Tonn	%		Tonn	%			
Storfe/kalv	81 350	103	7 570 ¹⁾	104 500	101	-15 600	15 600	0
Sau/lam	25 400	102	929 ²⁾	24 550	96	1 800		-
Gris	137 400	102	1 501 ³⁾	136 600	100	2 300		-
Egg	61 500	101	698 ⁴⁾	62 300	103	-100		-
Kylling	86 300	107	707 ⁵⁾	88 400	109			-
Kalkun	10 300	94		10 200	93			-

1) Omfatter bl.a. SACU-import på 4.906 tonn storfekjøtt omregnet m/ben samt WTO-, EU- og GSP-kvote.

2) Fra Island: 547 tonn. WTO-kvote på 206 tonn og 185 tonn SACU m/ben.

3) Spekk utgjør 715 tonn og 786 tonn av WTO/EU-kvoter.

4) Import på 698 tonn. (WTO-kvote på 1.295 tonn og EU-kvote på 290 tonn skallegg).

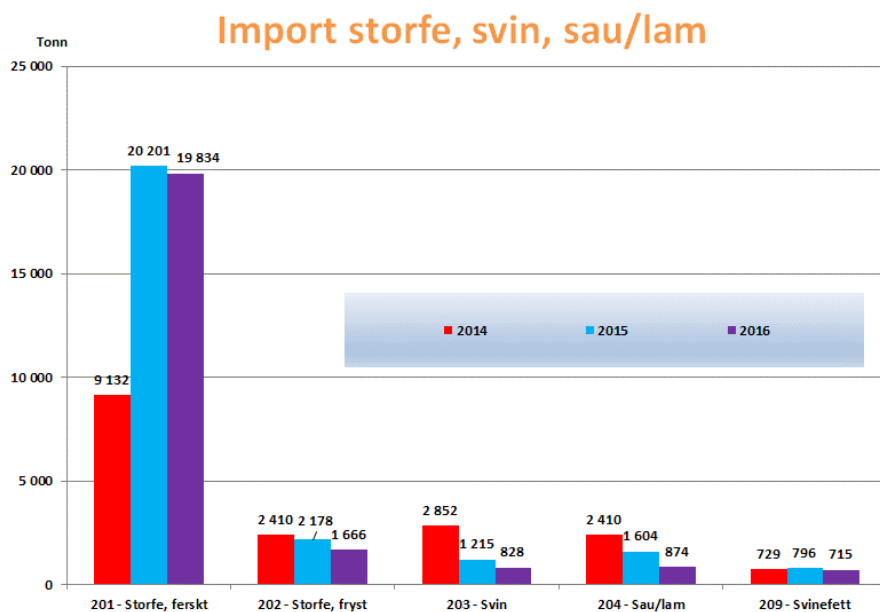
5) Benyttet 707 tonn av EU- og WTO-kvote.

Eksportert kvantum 2016: 1.895 tonn gris.

Totalmarkedet for kjøtt og egg var i 2016 preget av stort overskudd av sau/lam og gris. Hele eksportkvoten på nærmere 1.900 tonn svinekjøtt ble benyttet, og det ble gjennomført tiltak for å sikre norsk ribbe til jul. For storfe var det fortsatt underskudd av norskprodusert storfekjøtt, men noe mindre enn året før på grunn av en økning i tilførslene på 2.000 tonn. Eggmarkedet var i balanse i 2016.

For storfe var det åpning for import med administrativ tollnedsettelse store deler av året. Det var ikke tollnedsettelse for import av sideflesk/ribbe av gris i 2016. Detaljer for hvert dyreslag følger i senere avsnitt.

Importen av kjøtt og kjøttvarer, hele kapittel 2 i tolltariffen, samt kapitlene 1601 og 1602, var i 2016 på 30.600 tonn. Importvolumet i 2016 var med det om lag 1.900 tonn lavere enn i 2015. Det ble importert hhv. ca. 850 og 750 tonn mindre storfe og sau/lam sammenlignet med året før.

Figur 4 Import av kjøtt 2014-2016

4.1 Prognose 2017

Vurderingene av **markedsutsiktene** bygger på prognoser for kjøttproduksjon og engrossalg. Importkvotene for kjøtt regnes inn i markedsbalansen. Prognosene utarbeides av Totalmarked kjøtt og egg. Dette dokumentet baseres på prognosen per mars 2017.

Tabell 3 Prognose for 2017

	Salgsproduksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	83 500	103	7 570 ¹⁾	102 400	98	-11 300
Sau/lam	26 100	103	1 006 ²⁾	25 900	105	1 200
Gris	136 900	100	1 500 ³⁾	137 300	101	1 100
Egg	63 200	103	290 ⁴⁾	62 800	101	650

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfe kjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvoten på 900 tonn og GSP-kvoten på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfe kjøtt m/ben) tatt med.

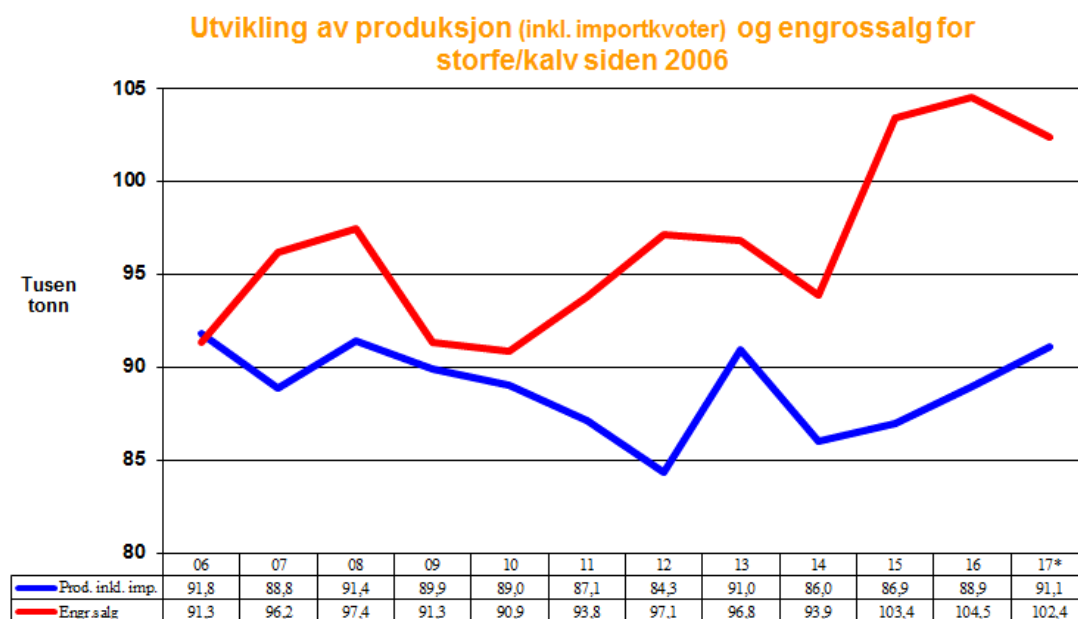
2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 200 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk på 750 tonn og 150 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvoten på 600 tonn.

4) Forutsetter i prognosen inntak av EU-kvoten på 290 tonn egg.

4.2 Storfe

I Figur 5 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av storfe og kalv fra 1996

Figur 5 Utvikling i produksjon, kvoteimport og engrossalg av storfe/kalv siden 1996. *) Prognose

4.2.1 Markedet 2016

Med vekst i engrossalget og tomme reguleringslagre ved inngangen til året var det åpning for import med administrative tollnedsettelse hele året med unntak av 10 uker på høsten med markedsdekning.

I løpet av høsten kom det 21 tonn på reguleringslager. Det var god tilgang på grovfôr, og slaktevektene på okse økte med 7 kg fra året før. Også antall okser og kyr levert til slakt økte noe. Tilførslene i kvantum økte med 2,5 prosent, tilsvarende om lag 2.000 tonn fra 2015.

Beregnet engrossalg av helt slakt økte med 1 prosent. Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe ble økt med kr 1,20 i 1. halvår og videre med kr 0,50 i 2. halvår.

4.2.2 Prognose 2017

Prognosert markedsbalanse for storfe i 2017 viser et underskudd på 11 300 tonn etter inntak av importkvoter. Allerede fra starten på året var det nedsatt toll for import av hele slakt.

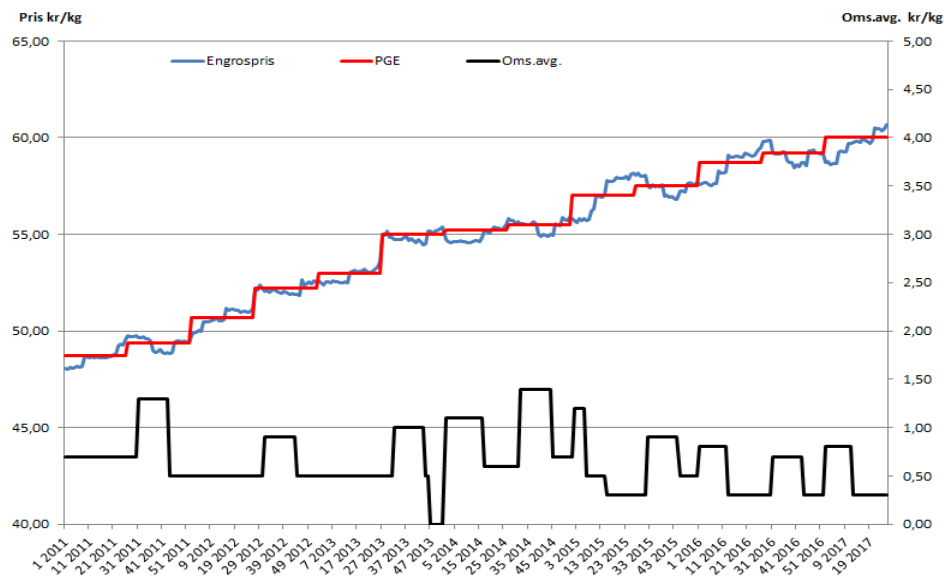
Tilførslene av storfe forventes å gå opp med nærmere 3 prosent i 2017. Volumet prognoseres å øke med 2.200 tonn til 83 500 tonn. Det skyldes i hovedsak en prognosert økning i antall okser til slakt og økte slaktevekter på disse. Kubestanden prognoseres å gå noe opp i 2017 på grunn av forventet fortsatt større økning i antall ammekyr enn nedgang i melkecutallet. Antall melkekyr er prognosert å gå ned på grunn av tilpasning til lavere melkekvoter også i 2017.

I prognosen er det lagt til grunn at gjeldende gjennomsnittlig engrospris på kr 60,00 videreføres i hele 2017. Dette gir en prisøkning på 2 prosent i gjennomsnitt for året. Sammen med prisnedgang og nødvendige salgsfremmende tiltak på andre kjøttslag gir dette en prognosert nedgang i engrossalget av storfe på 2 prosent i 2017.

Det prognoseres en kvoteimport på 7.600 tonn i 2017. I forbindelse med overgang til prosenttoll på biffer og fileter av storfekjøtt ble det fra 2013 etablert en ny kvote på 500 tonn biffer og fileter fra

GSP-land (med kronetoll og GSP-vilkår). Videre prognoseres det en import fra SACU på 4.921 tonn (omregnet til kjøtt med bein), hele WTO-kvoten på 1.084 tonn samt tollfri EU-kvote på 900 tonn. Importen under disse kvotene utgjør dermed ca. 7,5 prosent av prognosert engrossalg.

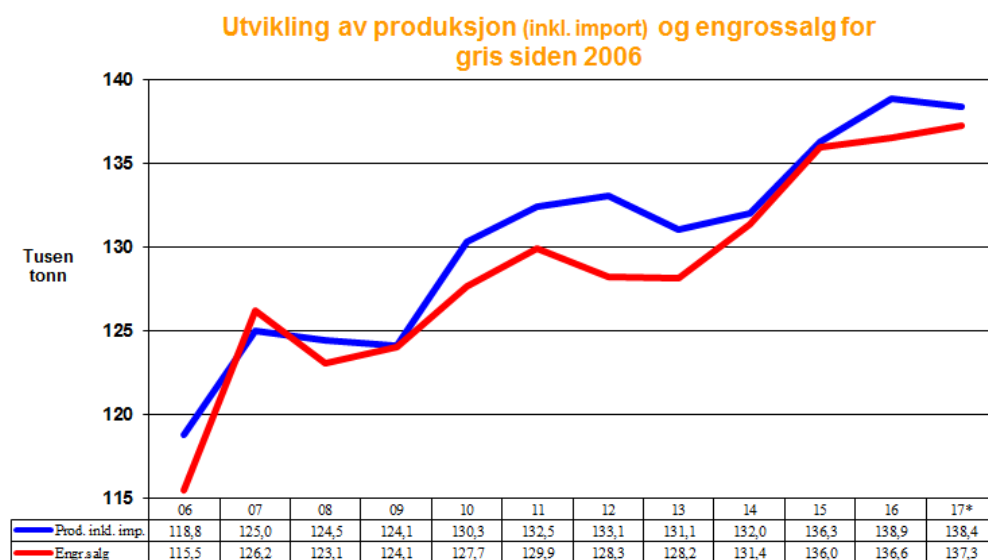
Når det gjelder utvikling i engrospris og størrelse på omsetningsavgiften, viser vi til Figur 6.

Figur 6 Engrospris og omsetningsavgift for ung okse fra 2011.

4.3 Gris

I Figur 7 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av gris fra 2006.

Figur 7 Utvikling i produksjon og engrossalg av gris siden 2006. *) Prognose

4.3.1 Markedet 2016

Svinemarkedet endte opp med et markedsoverskudd på om lag 2.300 tonn i 2016. Over-skuddet var i 1. halvår (3.300 tonn), mens det på slutten av året var uttak fra reguleringslager. Det ble gjennomført tiltak for å sikre norsk ribbe til jul, og det var ikke tollnedsettelse for import av sideflesk/ribbe i 2016. Tilførslene økte med 2,3 prosent, mens engrossalget ble om lag som året før.

Det ble utført reguleringseksport av gris. Hele eksportkvoten på nærmere 1.900 tonn ble benyttet.

Ved årets slutt var reguleringslageret på 50 tonn helt slakt og 774 tonn skåret vare.

I jordbruksoppgjøret ble målprisen økt med 9 øre per kg, men på grunn av markedssituasjonen ble prisuttaket 29 øre lavere enn beregnet målpris for kalenderåret 2016.

4.3.2 Prognose 2017

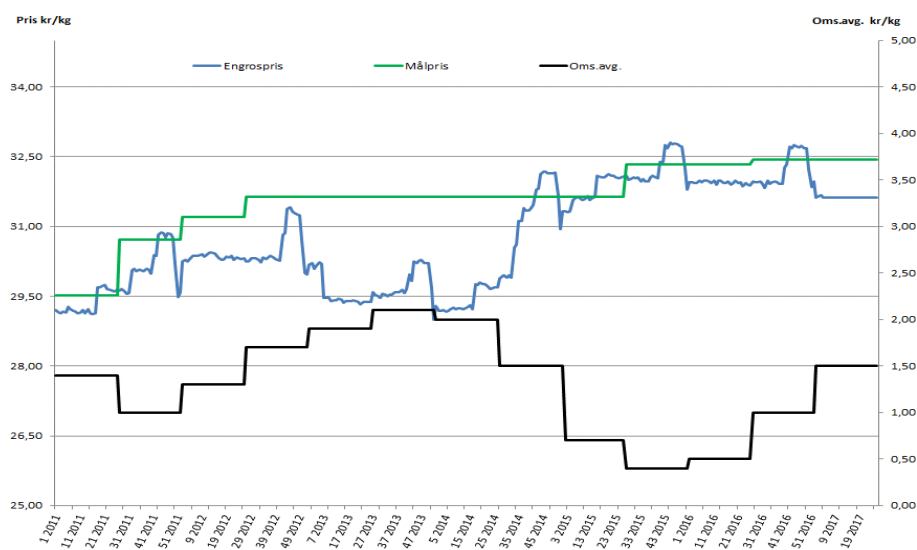
Det forventes en liten bedring i 2017. Dette gir, inkludert forventet kvoteimport, en prognosert overdekning på om lag 1.100 tonn.

Det prognoseres at tilførslene av gris blir på nivå med 2016. Økt effektivitet på grunn av bedre dyremateriale forventes å oppveies av en nedgang i purketallet og slaktegrisvektene.

Engrossalget prognoses å øke svakt fra foregående år. I prognoseperioden er det forutsatt et prisuttak om lag 60 øre under gjeldende målpris. Dette innebærer en gjennomsnittlig prisnedgang på 1 prosent.

Importen av spekk prognoses til 750 tonn, og i tillegg 150 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn og hele EU-kvoten på 600 tonn. Til sammen utgjør dette en import av gris på om lag 1.500 tonn.

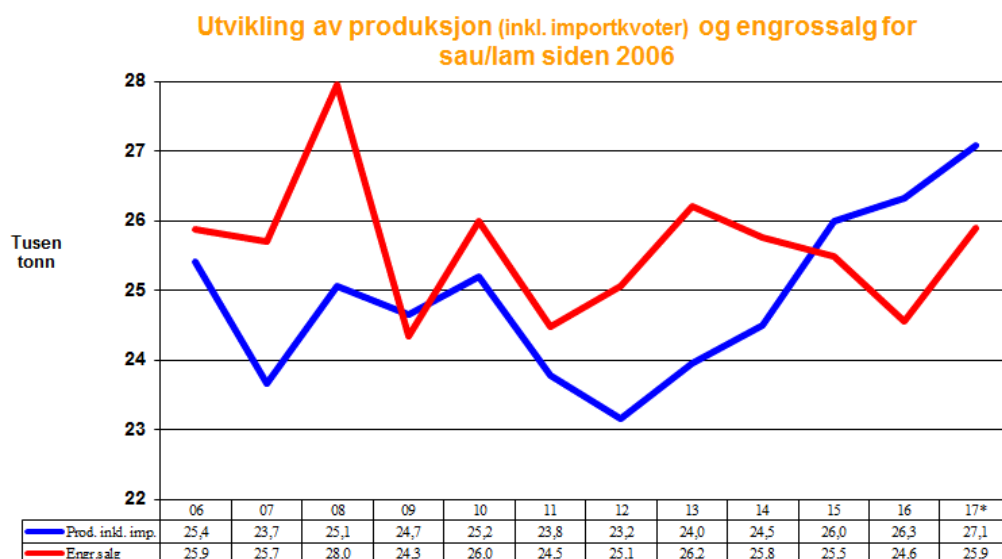
Når det gjelder utvikling i målpris og oppnådd engrospris viser vi også til Figur 8.

Figur 8 Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for gris fra 2011. *) Prognose for 1. halvår 2017

4.4 Sau/lam

I Figur 9 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av sau/lam fra 2006.

Figur 9 Utvikling i produksjon og engrossalg av sau/lam siden 2006. *) Prognose

4.4.1 Markedet 2016

Inkludert import ble overskuddet for 2016 om lag 1.800 tonn. Dette kom i tillegg til et reguleringslager ved inngangen til året på vel 1.400 tonn. Sauebonden bidro godt til årets salg gjennom å levere lammene tidligere og med lavere vekt. Uten denne responsen hadde markedssituasjonen vært enda mere utfordrende i 2016.

Slaktingen i antall økte med 4,5 prosent, men lavere slaktevekter ga en økning i tilførslene av sau/lam på 1,6 prosent fra foregående år. Beregnet engrossalg av helt slakt ble 3,7 prosent lavere enn foregående år.

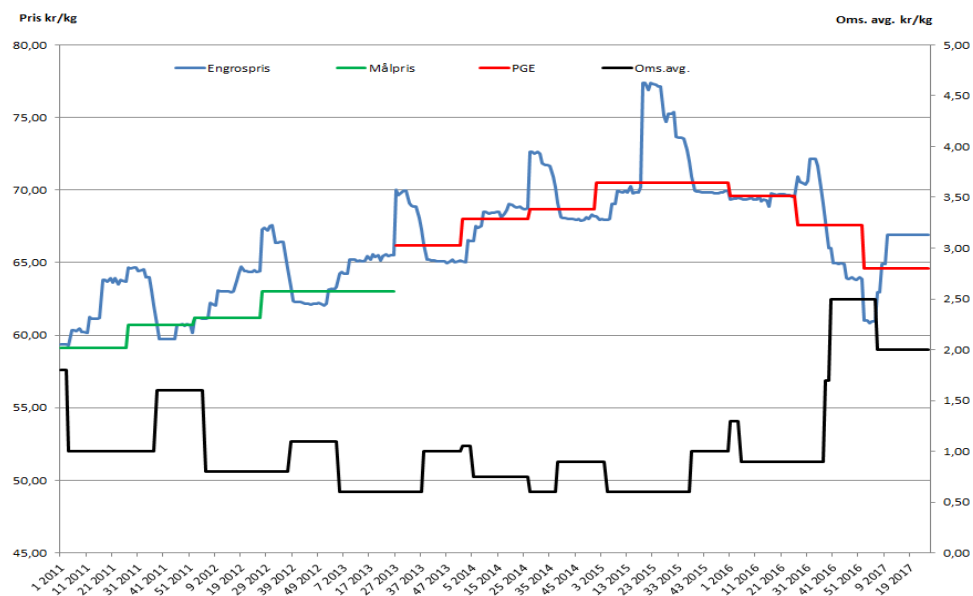
4.4.2 Prognose 2017

Det prognoseres en overdekning på om lag 1 200 tonn sau/lam i 2017, og i dette inngår kvoteimport. Reguleringslageret ved inngangen til året var på om lag 3.200 tonn.

Det prognoseres en økning i tilførslene på 2,7 prosent til om lag 26.100 tonn. I dette estimatet ligger en økning i antall dyr til sommeren på om lag 1 prosent. Prognosen forutsetter slaktevekter som snittet de siste 4 årene som gir et par hektogram høyere vekter enn i 2016. Engrossalget prognoseres å øke med 5 prosent til 25.900 tonn.

Importen prognoseres til 1.000 tonn. Dette inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import fra Island på 600 tonn og 200 tonn av SACU-kvoten på 530 tonn (kjøtt med bein).

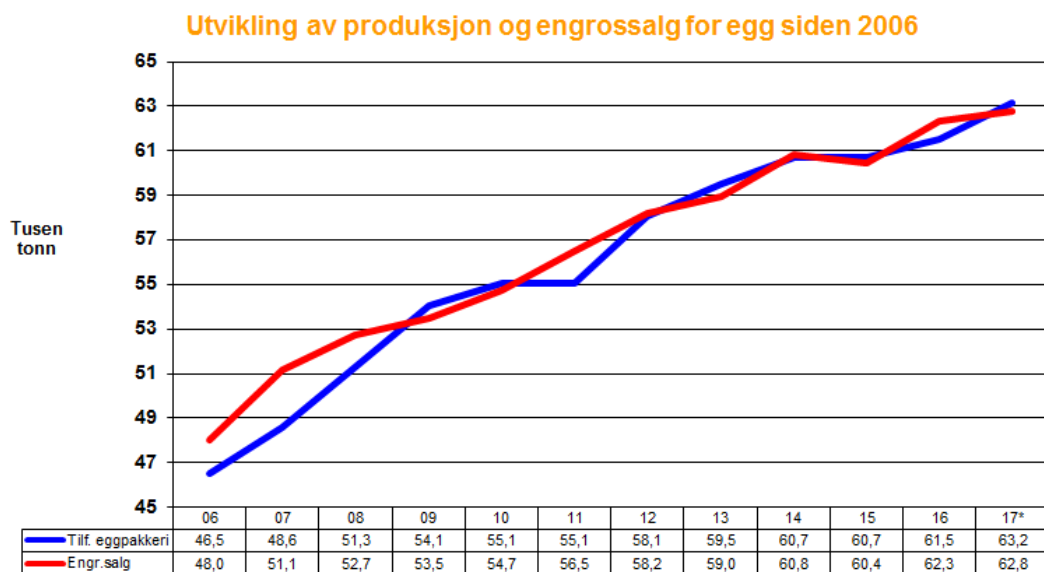
I Figur 10 vises utviklingen i målpris, oppnådd pris og gjennomsnittlig omsetningsavgift for de siste årene.

Figur 10 Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for lam fra 2011. Prognose for 1 halvår 2017. Målpris frem til 31/6-13, planlagt gjennomsnittlig engrospris fra 1/7-13

4.5 Egg

I Figur 11 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av egg.

Figur 11 Utvikling i produksjon og engrossalg av egg siden 2006. *) Prognose

4.5.1 Markedet 2016

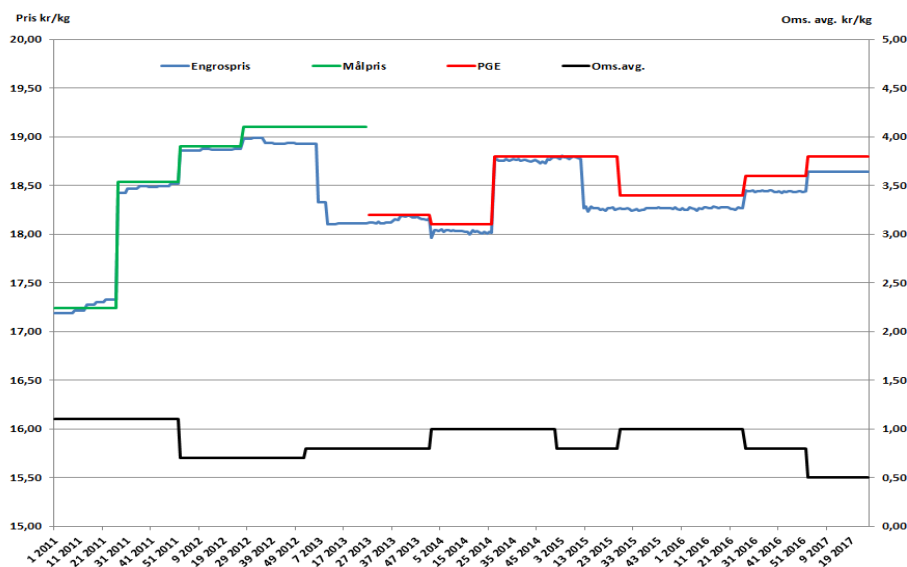
Etter flere år med overskudd fikk eggmarkedet en etterlengtet bedring i 2016. Godt salg er forklaringen på et marked i tilnærmet balanse. Salget økte med 3 prosent. Tilførslene ble redusert med 740 tonn gjennom utslakting av verpehøner før tiden. Dette var en reduksjon på 1.500 tonn fra året før.

4.5.2 Prognose 2017

For 2017 viser prognosen et overskudd på 600 tonn. I dette ligger en forventning om en ytterligere økning i engrossalget av egg på 1 prosent.

Tilførslene er prognosert å øke med 2,8 prosent før eventuelle tiltak. Korrigert for førtidsslaktingen i 2016 er dette en reell økning i produksjonen på 1,5 prosent fra 2016 til 2017. I prognosen forutsettes det at planlagt gjennomsnittlig engrospris videreføres (kr 18,80 per kg).

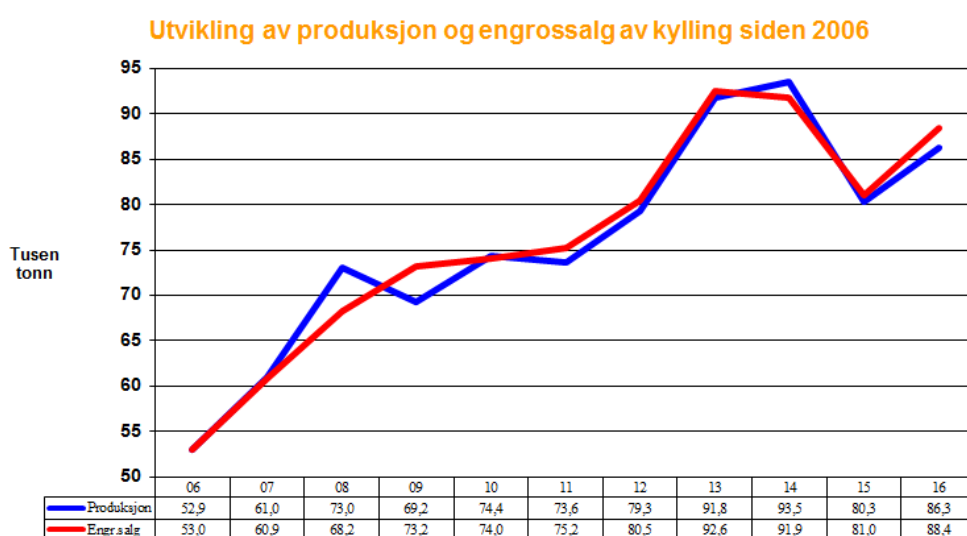
I Figur 12 viser utviklingen av målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift.

Figur 12 Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for egg fra 2011. *) Prognose for 1. halvår 2017. Målpris frem til 31/6-13, planlagt gjennomsnittlig engrospris fra 1/7-13

4.1.5 Kylling

Markedsutviklingen for slaktekylling er vist i følgende figur:

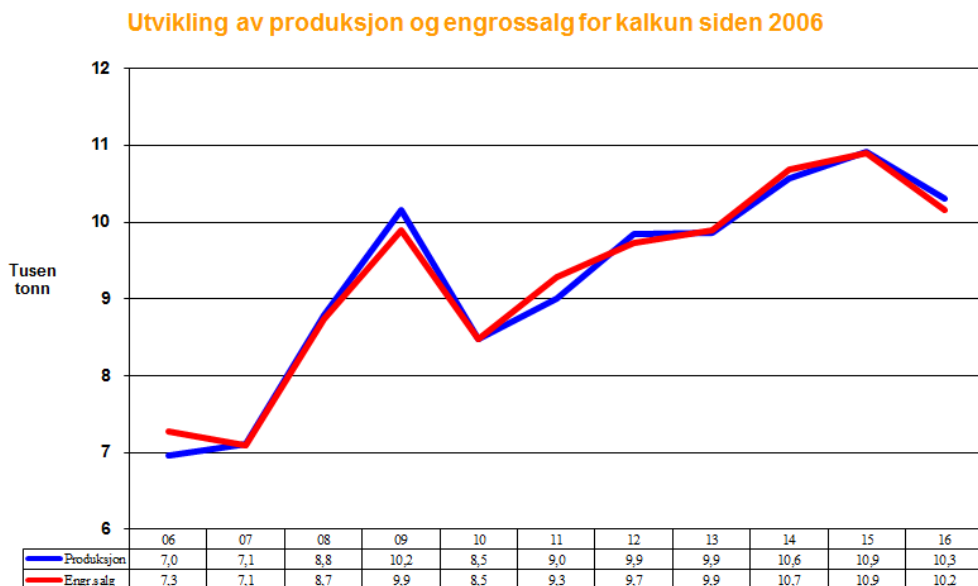

Figur 13 Utvikling i produksjon og engrossalg av kylling siden 2006.

Produksjonen av kylling økte med 7,4 prosent i 2016. Beregnet engrossalg av hel kylling viser en økning på om lag 9 prosent fra året før. Vel 700 tonn av kvotene ble importert.

4.1.5.1 Kalkun

Markedsbalansen for kalkun er vist i Figur 14:

Figur 14 Utvikling i produksjon og engrossalg av kalkun siden 2006.

Kalkunmarkedet ble redusert noe i 2016. Produksjonen gikk ned med 6 prosent og salget om lag tilsvarende.

5.0 Rommet for prisutvikling for norsk egg og kjøtt

Den norske bondens inntekter kommer i hovedsak fra markedet. Selv om variasjonen mellom de ulike produksjonene er relativt stor, kommer i gjennomsnitt 70 prosent av inntektene fra jordbruket fra markedet.

Et velfungerende vern er nødvendig for at prisdannelsen kan tilpasses både de naturgitte og lønns- og kostnadmessige særlige ulempene norsk landbruk har. Det nasjonale importvernet har blitt gradvis svekket etter inngåelsen av WTO avtalen i 1994. Selv om den øktende prisforskjellen mellom Norge og våre nabomarkeder har stagnert noe, har Norge generelt hatt en høyere prisvekst sammenliknet med de mest relevante markedene siden 1994.

Produkt	Norsk pris kr. Pr kg.	Norsk pris = 100	EU/VM-pris* i % av norsk	Anvendt toll i % el. Kr/kg EU el. GSP*	Importpris + toll i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern
Storfe skrotter	59,90	100	EU 63 %	EU 62,08 kr	Krone 104
Storfe indrefilet	303,00	100	EU 55 %	EU 539,52 kr	Prosent 178
Svin, skrotter	32,20	100	EU 42 %	EU 38,24 kr	Krone 119
Svin, indrefilet	133,70	100	EU 32 %	EU 108,2 kr	Krone 81
Lam, skrotter	66,90	100	EU 63 %	EU 223,28 kr	Prosent 334
Lammelår	100,70	100	EU 54 %	EU 139,15 kr	Krone 138
Kyllingfilet fryst	98,30	100	EU 27 %	EU 93,08 kr	Krone 95
Kyllingfilet fersk	98,30	100	EU 28 %	EU 128,83 kr	Krone 131
Konsumegg	16,20	100	EU 64 %	EU 9,38 kr	Krone 133

Tabell 4 Rommet for nasjonal prisdannelse for produksjonene – Importvernets styrke. 1) Storfeskrotter av Ku, lav pris gir ikke tilfredsstillende vern, kun 94% av prisen dekkes da opp.

Som det fremgår av tabell 4 over står en rekke norske husdyrprodukter utsatt til for import selv med full toll. For storfe er situasjonen nå praktisk talt slik at import med full toll er konkurransedyktig med det innenlandske prisnivået. Spesielt vil vi understreke at de lave europeiske prisene på hele skrotter av ku ikke lenger gir et tilfredsstillende importvern. Importprisen for hel skrott av ku, inkludert toll, ligger nå på rundt 94 prosent av norsk pris.

Handlingsrommet for en egen norsk prisutvikling er dermed fortsatt svakt, og prisforskjellene (importpris pluss toll) så små at kun endringer i internasjonale priser og valutafluktasjoner vil kunne endre bildet raskt.

Fortsatt effektivisering i landbruket og målrettet budsjettstøtte blir meget viktig for inntektsdannelsen og sikringen av kontroll over den nasjonale prisdannelsen på egg og kjøtt.

5.0.1 Konklusjon

Nortura forutsetter at norske myndigheter ikke svekker importvernet. Blant annet legger Nortura til grunn at myndighetene setter i gang avbøtende tiltak som følge av utfasing av eksportstøtte. Konkret vil Nortura legge vekt på behovet for at Norge bruker den tiden som er vedtatt av WTO for omstilling når eksportstøtten for svin forsvinner fra 2021.

6.0 Vurdering av prisutviklingen neste avtaleår

Vurderingene bygger i hovedsak på markedsmulighetene slik de oppsummeres i markedsprognosen fra 18. januar 2017, jfr. beskrivelsen foran. Det er også lagt vekt på mer generelle og langsiktige element, bl.a. den økonomiske utviklingen, folketallsutviklingen, utviklingen i kjøpekraft og utviklingen i primærlandbruket og matindustrien. Vi viser i så måte til de analyser og vurderinger som ble gjort i forbindelse med fastsetting av planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe, sau/lam og egg i oktober 2016, og som er gjengitt i Grunnlagsdokument for 1. halvår 2017.

6.1 Målpris på gris

Det prognoseres at tilførselene av slaktegris blir på samme nivå i 2017 som i 2016 på ca 136 900 tonn. Engrossalget forventes å øke med en prosent sammenlignet med fjoråret, til ca. 137 300 tonn. Sammen med en forventet import på 1 500 tonn gir dette et forventet overskudd på 1 100 tonn. I prognoseperioden er det forutsatt et prisuttak som ligger 50 øre under målpris per kg. Det innebærer en gjennomsnittlig prisreduksjon på 1 prosent fra 2016.

I tillegg til overskuddet på ca 1 100 tonn i 2017 var det ved inngangen til året i overkant av 800 tonn gris på reguleringslager. Et overskudd på dette nivået er krevende å håndtere med innenfor de virkemidlene vi har til rådighet som markedsregulator, særlig etter at eksportkvoten for gris ble halvert fra 2016. Det gjør at det framover blir enda viktigere å sette inn korrigerende tiltak på et tidlig tidspunkt og å bruke prisvirkemiddelet aktivt for å sikre markedsbalanse på gris.

6.1.1 Norturas forslag til målpris for gris

Nortura har med bakgrunn i forholdene ovenfor og på grunnlag av markedsprognosen av 18. januar 2017 vurdert handlingsrommet for prisutviklingen framover, og **foreslår å videreføre nåværende målpris for gris på 32,43 kr per kg**. Markedsbalansen vil være avgjørende for muligheten til å realisere målprisen for gris i 2017/18.

6.2 Prisutvikling for produksjoner regulert i volumbaserte markedsordninger

Ved markedsregulering uten målpris (volumbasert markedsregulering) har Nortura ansvar for å fastsette planlagt gjennomsnittlig engrospris for en prisperiode på 6 måneder om gangen. Dette gjelder for storfe, lam og egg. Det forventes at prisfastsettingen vil følge de linjer som er etablert gjennom de siste årene, der innenlandske produksjons- og markedsforhold, prisutvikling internasjonalt og andre relevante forhold blir veid sammen. Markedspragnosen og utviklingen i markedet er svært viktige premisser for prissettingen.

Engrosprisen for storfe har gjennom flere år økt betydelig mer enn normal prisutvikling. Ved prissettingen for 1. halvår 2017 påpekte Nortura at prisutviklingen på storfe framover må forventes å bli lavere enn tidligere. Nortura har også over tid påpekt at prisøkninger i størst mulig grad bør komme i første halvår.

6.3 Prisutvikling på produkter uten markedsregulering

Kjøtt fra kylling og kalkun har ikke markedsregulering.

Nortura har videreført overvåkingen av lønnsomheten for alle deler av verdikjedene for kylling og kalkun. Denne innsikten gir tunge føringer for fastsetting av engrosprisene på fjørfekjøtt, og det utarbeides et Prisdokument for hvert halvår. Prisfastsetting for fjørfe og lam/sau, egg og storfe samkjøres i tid, og Norturas nye engrospriser for disse dyreslagene kunngjøres samtidig.

7.0 Særskilte vurderinger per produksjon

Det har vært arbeidet i grupper per produksjonstype for å få frem gode sektorvise beskrivelser av utfordringer, behov og muligheter relatert til jordbruksoppkjøret. Alle disse vurderingene får ikke plass i de innledende kapitlene, men vi velger her å gå litt mer i dybden på utfordringene på hver enkelt produksjonsform.

Arbeidsgruppene har bestått av eiertillitsvalgte og administrativt tilsatte i Nortura. Vurderingene gjengitt her er gjort i et kontaktmøte den 23. januar 2017.

7.1 Storfe

Det vises til den grundige behandlingen av Storfe i dokumentets andre kapittel.

7.2 Svin

Opprettholdelse av god balanse i svineproduksjonen er avgjørende for stabiliteten og økonomien i produksjonen. God balanse vil bidra til en mer stabil omsetningsavgift og vil være et godt virkemiddel for å hindre fall i råvareprisene/avregningsprisen.

Helsetilstanden for den norske grisen er verdensledende. Næringen går foran og er i verdensmålestokk ledende på lavt forbruk av antibiotika. Dette danner et godt konkurransevern og er, sammen med kjøttkvaliteten og dyrevelferden, utgangspunktet for konkurransekraft.

Nortura er bekymret for at det fortsatt ikke er etablert en god kompensasjonsordning ved sanering av svinebesetninger ved utbrudd av LA-MRSA. Det er etablert en målsetting om en MRSA-fri svineproduksjon i Norge, og det er etter Norturas syn i samfunnets interesse at felleskapet bidrar til å dekke kostnaden i slike situasjoner. I dag blir saneringskostnaden belastet av næringen selv, ofte med store negative konsekvenser for berørte svinebønder.

Kostnadsnivået i Norge generelt, men spesielt prisen på kraftfôr bidrar til å svekke det reelle tollvernet og konkurransekraften. Derfor er det viktig for næringen at kraftfôrprisene holdes på et forutsigbart nivå. Korn- og kraftfôrpolitikken må innrettes slik at den både på kort og lang bidrar til å bedre konkurransekraften gjennom stabile og lave priser. I denne sammenhengen er både prisen på innenlandsk fôrkorn og svingninger i valutakursen med på å øke kostnadsrisikoen i svinenæringen. Stabile kraftforpriser er derfor avgjørende for økonomien i produksjonen.

For at svinenæringen i Norge skal ivareta den ledende helsestatusen i produksjonen, vil det over tid være nødvendig å etablere og finansiere et prosjekt som vurderer SPF-produksjon i norsk svinehold.

For at den norske matkjeden skal beholde og styrke konkurransekraften, dyrehelsen ivaretas og landbrukspolitiske mål nås er det viktig å bevare den spredte strukturen i svineproduksjonen. Grisen er motoren i kjøttproduksjonen og industristrukturen, og en viktig avsetningskanal for norskprodusert fôrråstoff.

Over tid er det behov for å etablere rom for nyinvesteringer i driftsapparatet, uten at det skapes en «etableringsøkonomi» med rask vekst. Lave marginer i næringen i dag reduserer finansieringsevnen til nye investeringer i produksjonsmidler og klimasmarte løsninger for eksempel knyttet til energi og gjødselhåndtering.

LZ-andelen (ny gentikk på morsiden) er i dag om lag 37 prosent i norsk svinepopulasjon. Overgangen fra gammel genetikk til LZ vil gi om lag 1,3 grisunger mer pr årspurke. Når andelen stiger til 50 prosent så vil dette bidra til økt produksjon på omlag 1050 tonn med det purketallet vi har i Norge i dag. Det vil derfor være behov for å redusere det totale purketallet i Norge.

7.3 Småfe

Markedsbalansen og lagersituasjonen for sau/lam er utfordrende. Markedsbalansen for 2016 endte opp med 1800 tonn i overskudd, mens prognosen for 2017 ligger på 1300 tonn. Denne situasjonen oppstår etter flere år med underdekning.

Nortura satte i fjor høst ned planlagt gjennomsnittlig engrospris for med 2 kr/kg og setter ned PGE ytterligere tre kroner for 1. halvår 2017. Dermed ligger PGE 5 kr/kg lavere i første halvår 2017, sammenliknet med samme periode i 2016.

Målet er i første omgang å bremse produksjonsøkningen, for å bringe markedet nærmere likevekt. Det er også en målsetting at lavere engrospris vil føre til økt salg. Erfaringene er imidlertid at prisreduksjonen ikke når igjennom til forbrukerne. Tvert om. Tall fra NIBIO viser at butikkprisene i oktober 2016 på lam lå en prosent høyere enn samme tid 2015.

Tall fra NIBIO viser også at sauebøndene er den gruppen innenfor husdyrproduksjonene som ligger lavest i inntekt. Gode og treffsikre støtteordninger er forutsetning for en næring hvor inntektene finansieres ¾ over tilskuddsordninger.

Fjerning av tilskudd til innmarksbeite vil ramme geografisk skjevt, og få uheldige utslag også for småfeprodusentene. Dyr som beiter på kulturbeite (særlig Vestlandet) vil falle utenfor støtteordningene. Disse områdene er vesentlige beiteområder for både små- og storfe.

Kulturbeitene er ofte det eneste alternativet i disse områdene. Vedlikehold og drift av områdene er arbeidsintensivt. Konsekvensene med en slik vridning av beitestøtten vil føre til gjengroing av kulturbeitene og mindre mikrobiologisk mangfold (kulturbeiter blir utmark). Nortura er positiv til å stimulere bruk av de nasjonale beiteressursene. Men forskjellig topografi og ulikt kulturlandskap i landet gjør det nødvendig med en differensiert og finmasket støtteordning som sikrer utnyttelse av nasjonale beiteressurser, uavhengig om de er på kulturbeiter, inn- eller utmark.

Telledatoen 1. mai må beholdes etter 2017.

Forenklinger av tilskuddssystemet kan være hensiktsmessig, men det må ikke gå på bekostning av effektiviteten (måloppnåelse) og presisjonen i tilskuddsordningen. Endringer i et finmasket tilskuddssystem uten grundige utredninger vil være risikabelt. Endringer av et finmasket tilskuddssystem er risikabelt, da det kan gi store utilsiktede konsekvenser.

Omsetningen av kje er utfordrende i det norske markedet. Kvaliteten på kjøttet er bra, men gjeldende slaktevekt for å få kvalitetstilskudd kjeslakt er for lav i forhold til å lage kvalitetsprodukt av kje. Nedre vektgrense for kvalitetstilskudd kjeslakt bør derfor heves til over 5,0 kg.

7.4 Ull

Norilia/Nortura opplever økende etterspørsel etter norsk ull fra norske kunder. Volumandelen norsk ull brukt av norske kunder har gått fra å være under 15 prosent til godt over 20 prosent. Norske kunder kjøper kvalitetsull. Verdiandelen er derfor betydelig høyere. Viktige årsaker til økningen er:

- Norilia/Nortura har startet spesialsortering på lammeull i slaktesesong, noe som har aktualisert norsk ull for nye kunder og gjort det mulig for eksisterende kunder å drive produktutvikling
- Vi har fått godkjent Svanemerket for vasket ull solgt av Norilia

- Økt interesse for «norske spesialiteter» som for eksempel spæl-, pels- og villsau

Etterspørselen fra norske kunder er særlig høy på høstull. Det er derfor svært viktig for oss å opprettholde, og helst øke, volumet på disse klassene.

Inntekten en produsent får er avhengig av hvilken kvalitet man har på fellull, men også av pris på frasortert ull (lår, hale, buk). Klipping er en vesentlig utgift knyttet til ull. Per i dag ligger pris på klipp/sau på kr. 35,- til 40,-. Ved bortfall av tilskudd på H2 – frasortert ull fra vårklipp – er det grunn til å tro at flere produsenter går over til å klippe kun én gang i året og ikke to. Konsekvensen vil dermed være en nedgang i volumet på høstull.

Tilskuddene for ull har stått stille i flere år. Dette har medført at den faktiske inntekten for ull har gått ned på grunn av at inflasjonen ikke er hensyntatt. En annen viktig konsekvens er at den relative inntekten på ull, sett i forhold til kjøtt, har blitt redusert.

Utbetalingen per kilo ull i 2016 økte. Bakgrunnen for dette finnes i at fem klasser mistet tilskudd i 2016, mens den samlede rammen ble opprettholdt. I implementeringen av denne endringen ble 1'er klasser prioritert foran 2'er klassene. Hvit ull ble prioritert til fordel for pigmentert ull.

Fremover er det viktig som et minimum å opprettholde inntektsnivået, men helst øke tilskuddene for å øke produksjonen av norsk kvalitetsull. I denne sammenheng vil det være viktig å vri tilrettelegge for at det ligger et incentiv til at produsenter klipper to ganger per år, og ikke en. En løsning kan vil være å vurdere gjeninnføring av H2 tilskuddet for å motvirke bortfall av produsenter som klipper om våren.

7.5 Fjørfe

Det vises til omtalen av husdyrtillegget for rugeeggprodusenter i kapitlet «Tilskuddsordninger (...)».

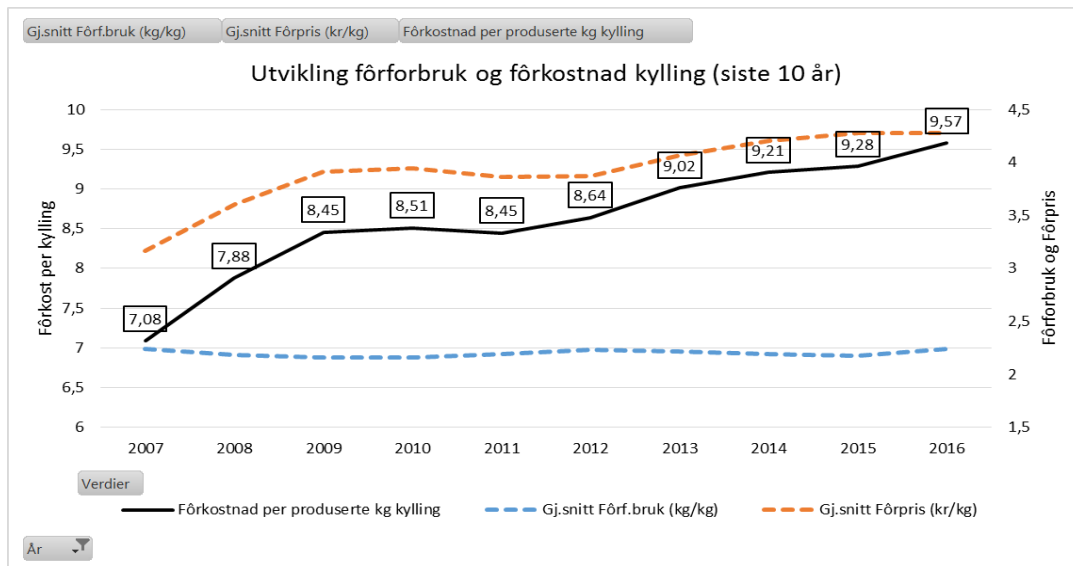
For å opprettholde god dyrevelferd og –helse er et godt husdyrmiljø en forutsetning. Husdyrmiljø i næringen er synonymt med god ventilasjon og oppvarming. Fjorfeproduksjon er med andre ord energikrevende.

På et gjennomsnittsbudsjett utgjør oppvarmingsutgifter mellom 140.000 og 200.000 kroner, dersom man bruker tradisjonelle fyringskilder. Dette utgjør så mye som 40 prosent av de variable kostnadene i produksjonen.

Dagens støtteordninger for bioenergianlegg gjennom Innovasjon Norge er ikke tilstrekkelig for å stimulere til klimasmarte energiløsninger for næringen. Det finnes i dag anlegg for varmegjenvinning, noe som kan kvalifisere til støtte fra enten Enova eller Innovasjon Norge. Videre er det mye interessante løsninger for energi-fanging som er i ferd med å bli interessante for fjorfenæringa. For eksempel solfangere, solceller, varmepumper og varmegjenvinningsløsninger.

Det er en mulighet for næringen å satse på mer klimanøytrale oppvarmingsmetoder. Det finnes i dag gode løsninger som næringen kan ta i bruk, men det er nødvendig med en styrkning av virkemiddelapparatet/ordningene samt en økning i rammene for økonomisk støtte. Det er ikke økonomi i fjorfenæringen til å bære slike investeringer uten støtte.

Førkostnaden i kyllingnæringen er økende. De siste 10 årene har kostnaden per produserte kilo kylling økt med 35 prosent. Med et svakt tollvern og en vanskelig konkurransesituasjon (innlåsing og søyledannelse) fører dette til en meget svak økonomi i en næring hvor førkostnadene utgjør drøyt halvparten av kostnadene.

Figur 15 Utvikling i fôrforbruk og fôrkostnad for kylling i perioden 2007-2016. Kilde:

Det er avgjørende for framtidig forbedring av produsentøkonomien at kraftfôrpris ikke øker ytterligere. Tollvernet er svakt og begrenser mulighetene for økte priser.

I fjørfekjøttproduksjonene (kylling/kalkun) utgjør de samlede fôrkostnader 50-55 prosent av inntektene som skapes gjennom avregning/slakteoppgjør.

Derfor er god og balansert korn- og fôrpolitikk viktig for å sikre konkurransekraften i næringen. Samtidig er en god kornøkonomi i seg selv viktig for å sikre god kvalitet på kornet, og derved også kvaliteten på kraftfôret. Økning i kornpriser kan imidlertid ikke veltes over på kyllingnæringen.

7.6 Egg

Norsk eggproduksjon er et marked med en skjør markedsbalanse, og hvor produksjonsregulerende virkemidler viser seg å ha god effekt i balanseringen av markedet. Det importeres i praksis ikke egg til Norge.

Næringen er kraftig berørt av Regjeringens forslag i Jordbruksmeldingen om deregulering. Meldingen er enda til politisk behandling, men innspillet til Jordbruksoppkjøret skrives under forutsetning om at forslaget blir avvist og at markedsreguleringen følgelig fortsetter som nå med de samme virkemidlene.

Næringen er preget av en tosidighet. Et stort volum er konsentrert til tre geografiske regioner, samtidig som antallet eggprodusenter i Norge er spredt i hele landet og bidrar til en geografisk spredt næring.

Norturas 353 eggprodusenter bor i 146 forskjellige kommuner. I gjennomsnittet er det altså knappe 2,5 eggprodusent i hver av kommunene. I Norge er det bare 3 kommuner (Levanger 11 (Nord-Trøndelag), Finnøy 27 (Rogaland) og Klepp 18 (Rogaland)) som har mer enn ti eggprodusenter. Nortura har produsenter i alle fylkene i Norge.

I tillegg til at eggproduksjon er en viktig hovednæring for om lag 500 produsenter i Norge, utgjør produksjonen en viktig tilleggsinntekt for enda flere bønder. I distriktslandbruket er tilleggsinntekten i mange tilfeller avgjørende for å opprettholde drift på mange bruk.

Etterspørselen etter egg vris fra konvensjonelt produserte egg (miljøbur) og over til egg produsert av frittgående høner. Det er beregnet at omlegging fra miljøbur til frittgående produksjon koster mellom 1 og 2 millioner kroner per enhet – avhengig av produksjonens størrelse. Kombinert med investeringer i klimasmarte løsninger, og til en viss grad enkeltes omlegging til økologisk produksjon, vil næringen måtte påregne vesentlige investeringer de nærmeste årene. Det må legges til rette for en egen finansieringsordning gjennom Innovasjon Norge for omstilling fra miljøinnredning til frittgående eggproduksjon.

Som for fjørfeproduksjonen er tilskuddsordningene begrenset til distrikts- og avløsertilskudd, og indirekte gjennom fraktutjevningstilskudd på korn/kraftfor. Dersom avløsertilskuddet slås sammen med husdyrtilskuddet, vil eggnæringen derfor miste en sentral inntektskomponent. Næringen må enten kompenseres med gjennom en annen overføring, eller så må avløsertilskuddet beholdes slik det er i dag.

Regjeringen foreslo i statens tilbud i fjor å fjerne distriktstilskuddet på egg. Dette skjedde ikke, men tilskuddet i fjorårets oppgjør ble redusert med 45 øre per kilo i Nord-Norge og 20 øre per kilo på Vestlandet. For en næring med svært få tilskudd, er det avgjørende at distriktstilskuddet ikke svekkes ytterligere.

Fraktutjevning må gjelde både korn og kraftfor. Det er ikke mulig å skille mellom drøvtyggerkraftfôr og for til svin, egg og kylling. Fraktutjevningen viktig da det ikke er mulig å ta ut økt kraftfôrpris i markedet. Ordningen viktig for å nå målet om økt matproduksjon og landbruk over hele landet.